

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Městská zeleň a její významy pro populaci města

Bakalářská práce

Mikuláš Soukeník

Vedoucí práce: Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.

Olomouc 2022

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Mikuláš Soukeník (R190409)
- Studijní obor:** Regionální geografie
- Název práce:** Městská zeleň a její významy pro populaci města
- Title of thesis:** The urban greenery and its importance for the city population
- Vedoucí práce:** Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.
- Rozsah práce:** 63 s. (79 425 znaků)
- Abstrakt:** Hlavním cílem bakalářské práce bylo zhodnotit, jakými významy disponují pro obyvatele městského prostředí místa s dominancí městské zeleně. Jako případová studie bylo zvoleno město Krnov. V práci samotné byla nejprve vypracována teoretická a metodologická východiska, související fenoménem městské zeleně a percepce prostoru. Následně byla provedena analýza primárních a dostupných sekundárních dat. Zjištěné výsledky jsou interpretovány a podrobeny kritické diskusi. V závěru práce je reflektován hlavní výzkumný problém.
- Klíčová slova:** zeleň, městská zeleň, park, les, místo, percepce, respondent, mentální mapa, město Krnov

Abstract:

The major aim of this bachelor thesis was to evaluate the meanings of places dominated by urban greenery for the inhabitants of the urban environment. The town of Krnov was chosen as a case study. In the thesis itself, the theoretical and methodological background, related to the phenomena of urban greenery and the perception was first developed. Subsequently, an analysis of primary and available secondary data was carried out. The findings are interpreted and subjected to critical discussion. In the conclusion of the thesis, the main research problem is reflected.

Keywords:

greenery, urban greenery, park, forest, place, mental map, respondent, town of Krnov

Tímto bych rád poděkoval panu Mgr. Miloslavovi Šerému, Ph.D. za pečlivý a zodpovědný přístup při vedení této práce a v neposlední řadě také za jeho cenné rady. Velký dík patří také všem respondentům, kteří se do tohoto výzkumu zapojili a kteří tvoří stěžejní pilíř této práce.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že tuto bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně a uvedl v ní veškeré použité zdroje.

V Olomouci dne 2. 5. 2022

.....

Mikuláš Soukeník

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mikuláš SOUKENÍK**
Osobní číslo: **R190409**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Téma práce: **Městská zeleň a její významy pro populaci města**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Hlavním cílem bakalářské práce bude zhodnotit, jakými významy disponují pro obyvatele městského prostředí místa s dominancí městské zeleně. Jako případová studie bylo zvoleno město Krnov. V práci samotné nejprve student vypracuje teoretická a metodologická východiska řešení problematiky. Následně provede analýzu primárních a dostupných sekundárních dat. Zjištěné výsledky budou interpretovány a podrobeny kritické diskusi. V závěru práce bude reflektován hlavní výzkumný problém.

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 – 8 000 slov**
Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- BRISUDOVÁ, L., ŠIMÁČEK, P., ŠERÝ, M. (2020): Mapping topo-ambivalent places for the purposes of strategic planning of urban space. The case of Šternberk, the Czech Republic. *Journal of Maps*, 16(1): 203-209. Doi: 10.1080/17445647.2020.1844087
- CUJU, L. A., CIOCĂNEA, C. M., ONOSE, D. A. (2011): Distribution of Urban Green Spaces; an Indicator of Topophobia; Topophilia of Urban Residential Neighborhoods. Case Study of 5th District of Bucharest, Romania. *Forum geografic*, 10(2): 276-286. ISSN 1583-1523. Doi: 10.5775/fg.2067-4635.2011.012.d
- GOLLEDGE, R. G., STIMSON, R. J. (1997): *Spatial Behavior: A Geographic Perspective*. New York, Guilford Press.
- GOULD, P., WHITE, R. (2005): *Mental Maps*. London, Routledge.
- IRA, V. (2001): Geografia času: přístup, základní koncepty a aplikace. *Geografický časopis*, 53(3): 221-246.
- JANSSON, M., FORS, H., LUNDGREN, T., WISTRÖM, B. (2013): Perceived personal safety in relation to urban woodland vegetation; A review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 12(2): 127-133.
- SIWEK, T. (2011): *Percepce geografického prostoru*. Prague, Czech Geographical Society.
- SUAU, L., CONFER, J. (2005): Parks and the geography of fear. *Proceedings of the 2005 northeastern recreation research symposium*.
- ŠIMÁČEK, P., ŠERÝ, M., FIEDOR, D., BRISUDOVÁ, L. (2020): To fear or not to fear? Exploring the temporality of topophobia in urban environments. *Moravian Geographical Reports*, 28(4): 308-321. Doi: <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0023>
- TUAN, Y. F. (1975): Images and mental maps. *Annals of the Association of American Geographers*, 65(2): 205-213.
- TULUMELLO, S. (2017): *Fear, Space and Urban Planning: A Critical Perspective from Southern Europe*. Springer, UNIPA Springer Series.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **25. ledna 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2022**

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

prof. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 25. ledna 2021

Obsah

1	Úvod	10
2	Rešerše literatury a definování výzkumných otázek	12
3	Teoretická východiska	16
3.1	Městská zeleň a její základní strukturalizace	16
3.1.1	Městské parky	17
3.1.2	Příměstské lesy	17
3.2	Význam městské zeleně	18
3.2.1	Environmentální význam	18
3.2.2	Sociální a ekonomický význam	19
3.3	Ztotožnění s městskou zelení	21
3.3.1	Pojem topofilie a topofobie	22
3.4	Prostorové plánování městské zeleně	23
4	Metodologická východiska	25
4.1	Prostor a jeho percepce	25
4.2	Mentální mapa	26
4.3	Primární data	26
4.3.1	Kolekce dat.....	26
4.3.2	Výzkumný vzorek	28
4.3.3	Proces obsahové analýzy	29
5	Základní charakteristika zájmového území	30
6	Analýza výsledků výzkumu	32
6.1	Význam zeleně v kontextu ostatních veřejných míst	32
6.2	Význam jednotlivých míst s městskou zelení	43
6.3	Denní, týdenní a sezónní rytmy návštěv městské zeleně	47
6.3.1	Denní rytmy návštěv zeleně.....	48
6.3.2	Týdenní rytmy návštěv zeleně	49
6.3.3	Sezónní rytmy návštěv zeleně	50
7	Diskuse	51
8	Závěr	54
9	Summary	56
10	Použité zdroje	57
10.1	Literární zdroje	57

10.2	Internetové zdroje	61
11	Seznam tabulek a obrázků.....	62
11.1	Seznam tabulek	62
11.2	Seznam obrázků.....	63

1 Úvod

Městská zeleň je nedílnou součástí života ve městech již od dob starověku (Virtudes, 2016). Je velmi důležitým prvkem městské infrastruktury a jedním ze základních typů veřejných prostranství, které utváří celkový ráz města. Vytváří určitou protiváhu zastavěnému prostředí nebo veřejným prostranstvím se zpevněnými povrchy (Nadace Proměny Karla Komárka, 2021). Z fyzicko-geografického hlediska poskytuje pokryv zeleně v urbánním prostředí určitou teplotní stabilitu místního klimatu (Jim, Chen, 2008), vytváří přirozený stín (Bowler a kol., 2010; Gill a kol., 2007) a přispívá k redukci vzniku tzv. tepelných ostrovů města. Ze socioekonomického hlediska zajišťuje svým obyvatelům prostředí, kde mohou trávit svůj volný čas, socializovat se, relaxovat či vykonávat nespočet volnočasových aktivit, které celkově přispívají ke zlepšení stavu duševního zdraví (Kabisch, Haase, 2014). Na druhou stranu jsou tato místa často občany vnímána jako možná ohniska činností kriminálního charakteru (Šimáček a kol., 2020). Tyto ať už pozitivní, či negativní vlivy mohou mít celkový dopad na návštěvnost a oblíbenost zelených ploch a parků nebo jejich dílčích částí.

Městská zeleň nese v rámci urbánního prostředí velmi významnou roli, která může mít v konečném důsledku vliv na celkové vnímání měst jejich místními obyvateli a zejména na to, jak jsou residenty s městem spjatí, jak se s ním dokáží ztotožnit a jak jsou v něm obecně vzato spokojeni. Je proto potřeba tyto plochy dále zachovávat a klást důraz na jejich udržitelný rozvoj v procesu budoucího plánování města.

V souvislosti s analýzou urbánní zeleně bylo jako případová studie zvoleno město Krnov, tamními obyvateli často označováno jako „zelené město“. Tento přídomek si získalo zejména díky podstatnému podílu zeleně na celkové rozloze města. Vedení města již dříve zapojilo své občany v rámci webového portálu *Pocitové mapy* za účelem sběru názorů a informací na lokality, v nichž žijí nebo se v nich pohybují. Na toto šetření bychom chtěli navázat a zaměřit se konkrétně na plochy městské zeleně pomocí kvalitativního přístupu a tím hlouběji porozumět významu zeleně pro obyvatele Krnova. Právě výsledky tohoto šetření mohou posloužit z části jako komparace s výsledky předchozího šetření.

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit význam role míst s dominancí urbánní zeleně pro obyvatele města Krnova. Výzkum probíhal v rámci samotného katastru města, včetně jeho místních částí, a to metodou tzv. semistrukturovaných rozhovorů v kombinaci s mentálním mapováním. V průběhu tohoto šetření byl postupně osloven vzorek respondentů, a sice z řad místních obyvatel, kteří byli podrobeni diskusi na danou problematiku. Součástí této diskuse byla i práce s mentálními mapami komunikačních partnerů. Takto získaná data byla analyzována, přičemž výsledky této analýzy jsou představeny a interpretovány v závěrečné části práce.

2 Rešerše literatury a definování výzkumných otázek

Podstatou literární rešerše je seznámit čtenáře s dostupnými literárními zdroji, které se danou výzkumnou problematikou zabývají, a které nám pomáhají definovat teoretická a metodologická východiska kvalifikační práce, formulovat výzkumné otázky a pochopit kontext studovaného města. Zaměříme se nejdříve na zdroje a publikace, sloužící k obecné charakteristice zkoumaného území, dále navážeme na obecnou problematiku fenoménu percepce prostoru. V další části rešerše bude kladen důraz na charakteristiku městské zeleně jako takové, na kterou navážou studie problematiky percepce právě těchto míst a v jejím závěru také definování našich výzkumných otázek.

K základní charakteristice zkoumaného území, tedy města Krnova, bylo využito souhrnné knižní publikace regionálního historika a geografa Bluchy (2007), jež pojednává o podrobné historii a současném vývoji města. Aktuality a strategické dokumenty, týkající se rozvoje území jsou k dispozici na oficiálních webových stránkách města a aktuální statistická data poskytuje internetový portál Českého statistického úřadu.

K problematice obecné percepce prostoru přispěl například americký behaviorální geograf Golledge ve spolupráci s australským profesorem urbanistických studií Stimsonem (1997). Kniha v jednotlivých kapitolách popisuje prostorovou percepci, chování a interakce nebo také kognitivní mapování a kognitivní mapy. Vůbec první výzkum percepce prostoru městského prostředí na našem území popisují Hynek a Hynková (1979), jejichž práce se zaměřila na percepci prostředí města Boskovic žáků základní školy. Český sociální geograf polského původu Siwek (2011) se ve své knize věnuje jak samotné percepci, tak také poznávání a ovládání prostoru a v neposlední řadě mentálním mapám. V knize jsou definovány dva základní typy mentálních map. Prvním jsou tzv. *komparativní mentální mapy*, označovány také jako *mapy lynchovského typu*, podle amerického urbanisty Kevina Lynche (v roce 1960 vydal svou stěžejní publikaci *Image of the City*), které jsou vždy vztaženy k realitě a lze tak hodnotit jejich správnost. Naproti tomu druhým definovaným typem mentálních map jsou *mentální mapy preferenční*, neboli *mapy gouldovského typu*, podle autora Petera Goulda. Tuto mapu preferencí již nelze nijak komparovat se skutečností, ani hodnotit její správnost. Jedná

se o mapu obsahující hodnotící kvalitativní soudy. Základy preferenčních (gouldovských) mentálních map jako protipólu map lynchovského typu popisuje Gould spolu s Whitem (1974). V knize zaměřují svůj výzkum na mapování preferencí bydlení ve městech Velké Británie a vybraných státech USA a provinciích Kanady. S pojmem mentální mapy nás podrobně seznamuje také jeden z klíčových humanistických geografů čínsko-amerického původu Tuan (1975). V jeho publikaci kromě toho představuje další pojmy jako obraznost, schémata, percepce nebo kognitivní struktura. Cennou inspiraci v otázce percepce prostoru poskytly také vědecké články členů katedry geografie Univerzity Palackého v Olomouci. Podstatou prvního článku autorů Brisudové, Šerého a Šimáčka (2020) je identifikace zejména topo-ambivalentních a topo-vakantních míst na území města Šternberk místními obyvateli. Ve druhém článku se Brisudová, Fiedor, Šerý a Šimáček (2020) zaměřili na topofobní místa a jejich změnu v čase ve čtyřech největších městech Olomouckého kraje. Pro grafické znázornění výsledků výzkumu a porovnání rozdílů bylo využito mentálních map.

Další část rešerše je věnována dostupným zdrojům, zabývajícím se fenoménem městské zeleně a jeho rolí v urbánním prostředí. Na toto téma existuje množství zpravidla cizojazyčných vědeckých článků, výzkumných zpráv a publikací. Zmínit můžeme zejména ty současné a nedávné, které mají značný ohlas. Například článek Virtudes (2016), ve kterém se autorka zaměřuje na důležitost role zelených ploch v městském prostředí. Zastává názor, že pro budoucí udržitelný rozvoj měst je důležitá důmyslná integrace zelených ploch, a to jak v hustě zastavěných, tak také v jeho historických částech. Článek německých autorek Kabisch a Haase (2014) se v případové studii Berlína zabývá environmentálními a sociálními benefity městských zelených ploch a zároveň zkoumá možné nerovnosti v dostupnosti těchto míst napříč různými sociálními skupinami. Konijnendijk (2010) pojednává o konceptu městského lesa a jeho přírodních, kulturních a společenských vazbách s lidskou společností. Podrobně zde rozebírá význam městských lesů v kontextu s environmentálními, sociálními, zdravotními nebo percepčně topo-ambivalentními vlastnostmi a významy. Environmentální významy zeleně jsou popsány také v příspěvku autora Rakhshandehroo a kol. (2017), zatímco socioekonomické definuje například Tyrväinen a kol. (2005).

Na téma městská zeleň navazuje následující část rešerše, která je věnována publikacím souvisejícím s percepcí těchto urbánních zelených ploch. Dwyer a kolektiv (1991) zkoumali v rámci svého výzkumu význam, hlubší porozumění a symboliku stromové vegetace v městském prostředí a také to, jak se lidé s těmito místy ztotožňují. Téma percepce v negativním slova smyslu, tedy vnímání strachu a kriminality popisuje souhrnná studie Maruthaveerana a Konijnendijka (2014). Článek rozebírá společenský postoj k problematice vnímání strachu z kriminality v rámci městských zelených ploch. V celkovém souhrnu, kde autoři komparovali dohromady 48 výzkumných článků, vydaných mezi lety 1982–2012, zabývajících se právě touto problematikou, bylo u většiny případů důležitým faktorem strachu zejména pohlaví respondenta. Ženy obecně téměř u všech výzkumů vykazovaly mnohem vyšší úroveň strachu než muži. Dále hrála roli také denní doba, ve kterou byla tato, místa navštěvována, případně samotná „park image“, tedy jakou má samotný park mezi místními reputaci, či další sociální a fyzické předpoklady. Pojem „fear of crime“ a vnímání pocitu osobního bezpečí v městských lesních vegetacích zase popisují ve svém příspěvku Jansson, Fors a kolektiv (2013). S koncepty topofilií a topofobií v městské zeleni se v případové studii Bukurešti zabývají rumunské autorky Cucu, Ciocănea a Onose (2011), kde mimo jiné definují pojem topo-indiferentní prostředí, tedy takové prostředí, jehož okolní vlivy nejsou natolik negativní, aby vzbuzovaly diskomfortní pocity, ale zároveň nejsou ani výrazně pozitivní a k takovýmto místům zaujímáme převážně neutrální postoj.

Doposud vydané publikace, zabývající se problematikou percepce městského prostředí a zelených ploch řešily danou problematiku spíše z prostorového hlediska a často se zaměřovaly pouze na vnímání pozitivních, negativních či neutrálních míst bez přihlídnutí k jiným faktorům, jako je zahrnutí časové, významové či estetické složky. Tyto zmiňované faktory pomáhají v hlubším kontextu porozumět významu těchto míst pro jednotlivé rezidenty a zjistit také, jak ovlivňují každodenní časoprostorové chování těchto rezidentů.

Podstatou této práce je tedy odpovědět na výzkumné otázky, které více do hloubky reflektují výše zmíněné faktory. Proto se ve své bakalářské práci pokusím zodpovědět následující výzkumné otázky:

1. Jaký význam představují místa s městskou zelení pro obyvatele města Krnova v kontextu ostatních veřejných míst?
2. Liší se významově i samotná místa s městskou zelení navzájem?
3. Jak často lidé využívají míst s dominancí městské zeleně s ohledem na denní, týdenní i sezónní rytmicitu?

3 Teoretická východiska

Teoretická část práce je obecně zaměřena na problematiku městské zeleně. Podle charakteru zkoumané problematiky je rozdělena do čtyř podkapitol. První podkapitola se věnuje samotnému pojmu „městská zeleň“ a její základní strukturalizaci se stručnou charakteristikou městských parků a lesů. Ve druhé podkapitole jsou nastíněny hlavní environmentální a socioekonomické významy zeleně ve městech. Třetí podkapitola objasňuje, jak se lidé s těmito místy ztotožňují, a také jak jsou tato místa vnímána. V závěru třetí podkapitoly jsou také definovány základní pojmy problematiky percepce prostoru, konkrétně se jedná o pojmy „topofilie“ a „topofobie“. Závěrečná podkapitola popisuje v základní rovině prostorové plánování městských parků a zelených ploch a tvorbu strategických dokumentů.

3.1 Městská zeleň a její základní strukturalizace

Městská zeleň hraje v rámci urbánního prostředí velmi důležitou roli. Zahrnuje komplex městských parků, příměstských lesů, soukromých zahrad, menších, většinou udržovaných travnatých či zalesněných ostrůvků uprostřed města, ale také liniovou a bodovou zeleň.

V Evropě je rozvoj zeleně ve městech spojen s již dlouhou tradicí. Mnoho větších parků a zahrad zakládala šlechta nebo vyšší třída, ale obecně byl veřejný přístup do těchto oblastí velmi omezený (Konijnendijk a kol., 2006). Význam samotné zeleně ve městech začal více narůstat především v 19. století, kdy vlivem zvyšující se industrializace často docházelo k vysoké míře znečištění ovzduší v městských oblastech. Zeleň tak poskytovala místním obyvatelům alespoň částečný únik od těchto negativních vlivů a právě tento impuls byl hlavním hnacím motorem masivního rozšíření zelených ploch v městském prostředí (Jabbar a kol., 2021).

Určit přesnou strukturalizaci zeleně je v dnešní době poměrně nejednoznačné, studie se liší zejména hodnocením kritérií, podle kterých by se měla městská zeleň dělit. Zatímco některé studie diferencují zeleň podle účelů a využití, jiné se zaměřují spíše na velikostní rozsah, případně na rozlišení, zda se jedná o zeleň veřejnou s volným

přístupem, či soukromou (Swanwick a kol., 2003). Například Pondělíček (2012) ve své vědecké práci definuje jednotlivé typy trvale přístupných zelených míst následovně:

- městské parky, menší parčíky, parková náměstí a pásy
- sídlištní zeleň
- zeleň podél ulic a komunikací
- zeleň u významných budov
- zeleň na dětských hřištích a sportovních areálech
- zeleň pietních území
- zeleň ve veřejně přístupných historických parcích a lesoparcích
- zeleň podél vodních toků a technických děl

Mezi nejvíce percipované složky městské zeleně patří především městské parky a příměstské lesy, neboť jsou většinou nejvýraznějším viditelným prvkem městské fauny a flóry.

3.1.1 Městské parky

Parky jako součást městského krajinného prvku lze chápat jako rozlohou spíše menší, udržovaná vnitroměstská zelená prostranství, která slouží především pro rekreační a volnočasové účely (Konijnendjik, 2010). Mají strategický význam pro kvalitu života v dnešní stále více urbanizované společnosti. Právě návštěvy takovýchto parků mohou přispět k celkovému snížení stresu a uklidnění mysli. Parky jako takové přispívají k větším společenským interakcím a podporují sociální vazby. Kromě pozitivních účinků mohou parky vyvolávat v lidech také pocity negativní, jako především obavy ze zvýšené kriminality nebo vandalismu v odlehlých místech. Avšak tyto faktory v konečném důsledku stále nepřevyšují spíše ty pozitivní stránky (Chiesura, 2004).

3.1.2 Příměstské lesy

Příměstské lesy, někdy označovány také jako městské lesy, či lesoparky, tvoří nepochybně taktéž důležitou součást urbánní zeleně. Na rozdíl od městských parků se často nacházejí spíše v periferiích města a svou rozlohou a hustotou vegetace je ve většině případů převyšují. Městský les nelze označit za běžný les v původním slova smyslu. Svým významem a charakterem leží v podstatě na rozhraní mezi parkem a

divočinou (Konijnendjik, 2010). Tyto lesy slouží podobně jako parky široké škále aktivit a možností, jak trávit volný čas, avšak časté jsou i typické lesní aktivity jako sběr lesních plodů nebo hub (Tyrväinen a kol, 2005).

3.2 Význam městské zeleně

Je prokázáno, že zelené plochy v kontextu městského prostředí poskytují celou řadu environmentálních a sociálních přínosů, díky kterým vzrůstá také kvalita života obyvatel ve městech. Zeleň vyniká svou multifunkčností a je označována jako „zelené plíce“ města (Sanesi, Chiarello, 2006). Environmentální přínosy zahrnují především procesy stabilizace místního klimatu, zatímco sociální přínosy jsou spojeny s obecným zlepšením duševního a fyzického zdraví, snížením stresu a relaxací (Kabisch, Haase, 2014).

3.2.1 Environmentální význam

Environmentální význam zelených ploch ve městech je nezpochybnitelný (Virtudes, 2016). Zejména v posledním desetiletí začala narůstat snaha o jejich rozšíření a zachování. Městské prostředí a proces urbanizace se neustále dynamicky vyvíjí. Kvůli rychlému nárůstu betonových a asfaltových ploch se městské klima stále více otepluje a vznikají tak mnohdy i rozsáhlé tepelné ostrovy, které mohou negativně ovlivnit zdraví a duševní pohodu zejména zranitelných skupin obyvatel, jako jsou malé děti nebo starší osoby. Kromě toho městské tepelné ostrovy zapříčiňují zesílení koncentrace znečišťujících látek a značně zvyšují spotřebu energie na chlazení.

Bezpochyby jedním z hlavních benefitů městské zeleně je její vlastnost ochlazovat okolní prostředí. Přírodní vegetace ochlazuje okolí zejména díky evaporaci (Fam a kol., 2008), která spotřebovává sluneční energii a samozřejmě také vytváří stínící efekt. Pro města v tropických oblastech jsou tedy tato místa obzvláště důležitá (Rakhshandehroo a kol., 2017).

Mnoho studií potvrdilo příznivý dopad městské vegetace také v oblasti kvality okolního ovzduší. To zahrnuje primárně snížení znečišťujících látek v ovzduší, zachycování atmosférických částic a absorpci plyných znečišťujících látek (Fam a kol., 2008). Zeleň je také efektivním a ekonomickým řešením, jak eliminovat škodlivé látky

v podobě různých průmyslových sloučenin a kovů, uvolňujících se při spalování do atmosféry. Tyto látky se následně vlivem srážek ukládají do půdy a samotnou půdu tak kontaminují. Tento problém je specifický především v průmyslových městech (Rakhshandehroo a kol. 2017).

Jako jeden z dalších benefitů, který si na první pohled nemusíme ani uvědomit, je vlastnost zeleně snižovat hluk. Podélné pásy vegetace, které lemují dopravní komunikace jej dokáží do určité míry také efektivně pohlcovat (Dzhambov, Dimitrova, 2014; Rakhshandehroo a kol., 2017).

3.2.2 Sociální a ekonomický význam

Vedle environmentálních přínosů urbánní zeleň poskytuje také řadu přínosů socioekonomických. Pro člověka má zeleň zásadní psychologický, zdravotní i sociální význam, nabízí možnost rekreace a upoutává nás také svou estetickou stránkou. Může se stát rozhodujícím faktorem při výběru vhodné lokality k bydlení a disponuje i jinými ekonomickými atributy.

Jednou z obecně známých funkcí zejména městských parků a lesů je poskytování široké škály rekreačních příležitostí. Rekreace v rámci městské zeleně se stala skutečným fenoménem buržoazní kultury již v 19. století. Původní výsada aristokracie a vyšší společnosti, která na území parků, zdobných alejí a lesních obor trávila svůj volný čas, postupně pronikala do všech společenských vrstev. Během 20. století se masivně rozšířilo využití městských parků a lesů pro sportovní a volnočasové aktivity. Mezi nejběžnější rekreační aktivity se řadí procházky, dále také jízda na kole, jogging, piknikování, nebo v rámci lesů také sběr lesních plodů a hub. Popularita jednotlivých aktivit se však v rámci Evropy v různých zemích liší. Jízda na kole v lesích a parcích není příliš rozšířená v Itálii, stejně tak jako sběr lesních plodů a hub zase například v Nizozemsku nebo v Dánsku. V severských zemích je zase často vyhledávanou aktivitou běžecké lyžování, které není i s ohledem na klimatické podmínky tolik rozšířené ve zbytku Evropy. Důležitými aspekty, které člověk během rekreace v městských parcích a lesích vnímá, jsou celkový požitek z přírodní scenérie, možnost se odreagovat od běžného uspěchaného života, klid a ticho (Tyrväinen a kol, 2005).

Jak již bylo zmiňováno i v environmentálních významech, zeleň také přispívá k lepší kvalitě životního prostředí ve městech. Zlepšená kvalita městského ovzduší má pozitivní účinky také na zdraví jeho obyvatel. Absorpce znečišťujících látek, které dýcháme nebo vytváření stínu jako ochrana před slunečním a ultrafialovým zářením, jsou jen jedny z mnoha zdravotních benefitů. Benefitem je také bezpochyby možnost dostupných rekreačních aktivit, díky kterým získáme více pohybu, který je pro celkové zdraví organismu také velmi důležitý. Pozitivní vliv má zeleň také na naši psychiku a celkově přispívá ke snížení stresu (Lee, Maheswaran, 2011; Shuib a kol., 2015).

Veřejné zelené plochy jsou také místa, sloužící multifunkčním účelům. Festivaly, koncerty, sportovní akce a podobné společenské události umožňují lidem se socializovat a setkávat se s přáteli. Přímý sociální kontakt představuje hlavně pro mladší populaci, která je nejvíce ovlivněná virtuálními formami komunikace, jakožto důležitý atribut společenského začlenění (Shuib a kol., 2015).

Lidé samozřejmě vnímají také estetickou stránku zeleně. Vnímají barvy, strukturu, formy a hustotu přírodní vegetace. Estetické vnímání je subjektivní povahy a má vliv na emocionální a duševní stav člověka. O estetické kvalitě krajiny může rozhodnout i jeden pečlivě umístěný strom. Z architektonického hlediska je zase hlavní úlohou zelené vegetace vhodně integrovat a zlepšit vybudovanou městskou scénérii (Tyrväinen a kol., 2005).

V otázce ekonomické hodnoty městské zeleně nevycházíme příliš z její tržní hodnoty spíše jako z jiných faktorů. Její ekonomický význam tkví dle Tyrväinen a kol. (2005) zejména v samotném prostředí, kvality vzduchu v jejím okolí a možnosti rekreačních aktivit. Přítomnost vegetace může také snižovat celkové náklady na vytápění a chlazení. V mnoha zemích mají nemovitosti, nacházející se v blízkosti městských parků či lesů, vyšší tržní hodnotu až o několik procent. Klidný a krajinný ráz okolí spojený s dobrou dostupností v tomto ohledu hraje významnou roli. Na druhou stranu ne všechna zelená prostranství v blízkosti obydlí jsou nutně výhodou. U velkých rušných parků je samozřejmě patrná také zvýšená intenzita hluku, která může v konečném důsledku cenu za nemovitost snížit.

3.3 Ztotožnění s městskou zelení

Městská zeleň hraje důležitou roli nejen pro životní prostředí, ale také pro místní obyvatele, pro které může představovat hlubší symboliku a pouto (Dwyer a kol., 1991). Právě emoční konexe mezi městskou populací a zelení a to, jak je obecně zeleň ve městech subjektivně vnímána a jak se s ní lidé identifikují, jsou předmětem výzkumů mnoha autorů po celém světě. Pouto a symbolika zeleně jsou aspekty, které každý jedinec vnímá subjektivně. Pro někoho mohou být spojeny s obecnou spokojeností s místem, pro jiného například se vzpomínkami na dětství, či mládí apod.

Komplexní výzkum ve Spojených státech dokázal objasnit, jak se obyvatelé města ztotožňují s městskou zelení, jaké pro ně má přínosy a jak ji vnímají. Lidé oceňují zejména praktické a estetické hodnoty zeleně, stejně tak jako vnímají i jiné hodnoty, například symboliku jednotlivých stromů, jejich stáří, nebo změnu v průběhu ročních období a let. Podle některých respondentů dokáže už i pohled na samotnou zeleň zklidnit mysl, zpomalit srdeční tep a snížit krevní tlak. Také rostlinná vegetace podobně jako živočišná představuje jakýsi životní cyklus. Lidé si často ani neuvědomují význam stromů a zeleně, dokud ji neztratí (Dwyer a kol., 1991).

Jak obyvatelé vnímají městskou zeleň ve městech, kde je jí značný nedostatek je předmětem studia Sanesi a Chiarello (2006) v Itálii. Obecný nedostatek zelených ploch je registrován v rámci větších měst například v Neapoli, Cagliari nebo Bari. A právě v Bari, hlavním městě italské oblasti Apulie, je hustota městské zeleně nejnižší. Občané zastávají názor, že nejdůležitější funkcí zeleně v jejich městě je především zlepšení klimatických podmínek, možnost socializace a využití volného času. Obecně je však kvalita zeleně mezi obyvateli vnímána jako nedostatečná s nízkou úrovní údržby. Více než polovina občanů nevnímá ani současné nedostatečné množství zelených ploch pozitivně. Tato místa jsou zejména ženami a lidmi v důchodovém věku percipována jako nebezpečná a nevyhovující. Za hlavní zdroje nebezpečí jsou uváděny přítomnost narkomanů, riziko obtěžování a nedostatečné vybavení. Tyto negativní faktory společně s nedostatečným množstvím zelených ploch zapříčinily absenci vytvoření významnější citové vazby a významu těchto míst.

Přírodní hodnoty jsou pro městskou populaci rozdílně oceňovány napříč různými kontinenty. Lidé v severských zemích, jako je například ve Finsku, obecně silně vnímají právě přírodní stránku městské zeleně jako tu nejdůležitější, přičemž největší význam spatřují v možnostech velkého množství outdoorových aktivit a cvičení. Naopak jako negativní dopady městských zelených ploch, které zde však nejsou vnímány nikterak významně, jsou považovány problémy snížené úrovně bezpečí, ale také například i vytváření stínu. Tato vlastnost, která je mnohdy brána jako benefit, je ve Finsku, které jako země ležící ve vyšších zeměpisných šířkách, spíše nežádoucí, neboť sluneční svit je zde velmi oceňován (Tyrväinen, 2001). Poněkud rozličný názor na městskou zeleň panuje na kontinentální Číně. Většina Číňanů shledává význam urbánní zeleně jako marginální. Důležité jsou pro ně především benefity spojené s přímým materiálním zlepšením životních podmínek, neboť kontrast mezi městským prostředím a venkovem je v Číně vnímán poměrně výrazně. V čínském městě Kanton (*Guangzhou*) je v obecném měřítku stav městské flóry vnímán veskrze pozitivně. Na rozdíl od Finska je právě poskytování stínu rostlinnou vegetací velkou předností, protože v Kantonu převládají poměrně dlouhá a horká léta s intenzivním slunečním zářením (Jim, Chen, 2006).

Výše představené výzkumy naznačují, že význam a symbolika městské zeleně se liší v závislosti na geografické poloze a rozdílném společenském vývoji. Benefity, které zeleň poskytuje, mohou být vnímány v jiných částech světa naopak negativně. Na oblíbenosti a pozitivnímu vnímání parků má samozřejmě také vliv tzv. „park image“ (Maruthaveeran, Konijnendijk, 2014) a právě při nedostatečném množství zeleně ve městech je důležité tyto negativní vlivy co nejvíce eliminovat a zvýšit povědomí o důležitosti těchto míst.

3.3.1 Pojem topofilie a topofobie

Nejen v kontextu městské zeleně, ale také v kontextu ostatních míst v urbánním prostředí existují místa, vyznačující se silnými nebo slabými stránkami. Právě v závislosti na tom, zda tato místa vnímáme pozitivně nebo negativně, definujeme dva základní typy míst, a sice místa topofilní nebo topofobní (Tuan, 1975). **Topofilní** místa jsou vnímána jako místa atraktivní, vyznačující se pozitivním ohlasem ze strany residentů. Naopak **topofobní** místa jsou místa obecně percipována negativně, přičemž faktory, které

mohou způsobovat to, že se zde lidé cítí nekomfortně, mohou souviset například s mírou kriminality (Jansson a kol., 2013), podílem sociálně vyloučeného obyvatelstva, špatným stavem technické infrastruktury, či znečištěním a zhoršenými životními podmínkami (Cucu a kol., 2011; Šimáček a kol., 2020). Kromě tohoto dichotomického rozdělení percipovaných míst můžeme definovat také místa **topo-indiferentní** (Cucu a kol., 2011). Tato místa nejsou vnímána natolik negativně, aby byla označována za místa topofobní, avšak je nelze nazývat ani místy topofilními. Jednoduše řečeno jsou vnímány neutrálně. Nesmíme opomenout ani místa tzv. **topo-ambivalentní**, jak je definuje Brisudová a kol. (2020). Jedná se o místa, která mohou lidé vnímat pozitivně, ale zároveň také negativně. Příčinou, proč jsou tato místa percipována rozdílně, může být samotná denní doba, kdy během noci obecně klesá osobní pocit bezpečí, ale ve hře jsou také jiné faktory, jako například přítomnost osob vnímaných ostatními lidmi negativně.

3.4 Prostorové plánování městské zeleně

Prostorové plánování, navrhování a správa městských zelených ploch má v Evropě dlouhou a bohatou historii. Zpočátku mnoho větších parků a zahrad ve městech zakládala spíše šlechta a vyšší vrstva. Až v 19. století postupně vlivem industrializace a rozvoji urbanizace masivně přecházela správa zelených prostranství pod městské orgány. Zeleň byla brána jako významný přínos zvýšení kvality života ve městech a v průběhu 2. poloviny 19. století byly zakládány nové a zpřístupňovány i původní parky a zahrady. Plánování a správa městské zeleně v Evropě byla dříve spíše sektorová. Jednotlivé městské parky, květinové záhony, stromy apod. byly spravovány vlastními odborníky nebo municipální jednotkou, či oddělením. Teprve v 70. letech 20. století se objevily komplexnější přístupy k plánování urbánní zeleně (Konijnendjik a kol., 2006).

V dnešním hustě zastavěném městském prostředí představuje budování a navrhování nových zelených ploch značný problém (Jim, 2004). Mezi hlavní cíle, jak zajistit trvalou udržitelnost zeleně v městském prostředí, patří v první řadě snaha o její zachování a zvýšení kvality stávajících zelených ploch stejně tak, jako její začlenění do rekultivovaných lokalit. Při prostorovém plánování zeleně je důležité zapojit také veřejnost a přizpůsobit se tak jejich potřebám (Haaland, van den Bosch, 2015).

Prostorové plánování a management městské zeleně v českém prostředí regulují strategické dokumenty, vyhotovené většinou na žádost vedení města. Jejich záměrem je především zabezpečit dlouhodobou stabilitu systému zeleně, rozvoj jeho ekologických a rekreačních funkcí a optimalizace nákladů na udržovací péči (Šimek a kol., 2020).

4 Metodologická východiska

Předmětem této kapitoly je popsat metodologické postupy, ze kterých jsme vycházeli v praktické části kvalifikační práce. V první řadě je nutné představit základní pojmy, se kterými během výzkumu pracujeme, a proto je hlavní náplní prvních dvou podkapitol představení metodologických východisek, konkrétně percepce prostoru a mentálních map. Následující podkapitola, označená jako 4.3, již popisuje proces kolekce primárních dat a samotný výzkumný vzorek, přičemž výsledky z rozhovorů byly podrobeny obsahové analýze a následně interpretovány v praktické části práce.

4.1 Prostor a jeho percepce

Prostor je součástí života každého z nás. Schopnost vnímat prostor se vyvíjí, protože prostorové vnímání není schopnost vrozená, seznamujeme se s ním až s postupem času (Tuan, 1977). Možnost poznávat širší prostorové teritorium souvisí také s postupným vývojem lidské společnosti, neboť s technologickým vývojem se zvyšují také příležitosti prostorové mobility, to však nemusí platit pro všechny jedince. V procesu poznávání prostoru si o něm člověk začne vytvářet vlastní obraz a budovat k němu svůj subjektivní vztah (Siwek, 2011).

Samotný pojem „percepce“ představuje ve své podstatě vnímání. Percepci lze chápat jako jakýsi proces vytváření vlastního obrazu reality v našem vědomí. Člověk vnímá prostředí, které ho obklopuje a poznává jej svými smyslovými vjemy (Golledge, Stimson, 1997; Siwek, 2011). Interpretace pojmu percepce může být však rozdílná, a to na základě různých přístupů. Z psychologického hlediska samotná percepce nepředstavuje pouze objekty, nýbrž i ostatní prostorové charakteristiky, zatímco z hlediska geografického je podstatou snaha o co nejužší vymezení vnímaných objektů nebo klasifikačních tříd (Siwek, 2011; Brisudová, 2019). Výsledkem výzkumu percepce prostoru v geografickém prostředí je nejčastěji právě mapový výstup, ať už kulturních prvků, či například vnímání městského nebo životního prostředí, který je v odborných textech označován jako **mentální mapa** (Siwek, 2011).

4.2 Mentální mapa

Siwek (2011) definuje mentální mapu jako subjektivně vnímaný obraz okolního světa, který se během života může doplňovat, a také zpřesňovat. Mentální mapa, kterou si v našem vědomí vytváříme, se také více, či méně odlišuje od skutečnosti a není možné ji nikterak objektivně vyjádřit. Koncept mentálních map byl poprvé v rámci odborných publikací zmíněn v 60. letech minulého století v knize amerického urbanisty Kevina Lynche (1960), podle něhož jsou mentální mapy tvořeny pro potřeby komparace se skutečností. Gould a White (1974) definovali mentální mapy ve svém výzkumu poněkud odlišně a nelze jejich správnost ani shodu srovnávat s realitou. Drbohlav (1991) označil, na základě těchto rozdílných pohledů na koncepci mentálních map, mapy „lynchovského“ typu a mapy „gouldovského“ typu.

V případě našeho výzkumu vycházíme z tohoto konceptu poněkud odlišně. Nepracujeme s myšlenkou grafického vyjádření mentálních map, uložených ve vlastním vědomí, nýbrž společně s dotázanými zakreslujeme konkrétní místa přímo do interaktivního mapového prostředí programu *ArcGIS Pro*. Tato místa, v mapě označená v podobě polygonů, jsou po následné úpravě interpretovány v podobě specifické mentální mapy.

4.3 Primární data

4.3.1 Kolekce dat

Kolekce dat probíhala pomocí tzv. **semistrukturovaného rozhovoru**, jehož podstatou je flexibilnější způsob pokládání předem připravených základních otázek, přičemž jejich pořadí nemusí být striktně dodrženo, stejně tak, jako nemusí být během rozhovoru zmíněny všechny otázky, či mohou být naopak v reakci na situaci doplněny další. Záleží na tom, jak se rozhovor s respondentem vyvíjí, které otázky je vhodné zařadit, a které naopak vynechat. Zároveň se však rozhovor snaží neodklánět od tématu a zachovává si částečnou systematickosti, čímž se liší například od rozhovorů volných, neboli nestrukturovaných (Wildemuth a Zhang, 2009).

Rozhovory probíhaly nejčastěji ve vnitřních prostorách (v domácnostech, nebo zaměstnání), výjimečně také v exteriérech, avšak vždy s dostupnou technikou v podobě

laptopu s internetovým připojením a diktafonem. Během samotných rozhovorů respondentům sloužila k orientaci mapa, nahraná v programu *ArcGIS Pro*, do které byla následně zaznačena místa, která jednotliví komunikační partneři uvedli jako významná, a která později posloužila k vytvoření finálního mapového výstupu.

Rozhovory, které předcházely samotnému procesu zakreslování do map, byly pro potřeby výzkumu zvukově zaznamenávány a následně přepisovány do samostatného souboru. Vedení rozhovorů se odvíjelo od základní osnova otázek, která s mírnými odchylkami obsahovala, kromě obligátního dotazu na věk, vzdělání, apod., následující body:

- Existují pro Vás ve městě nějaká významná místa? Pokud ano, jaká místa to jsou a figurují mezi těmito místy také parky nebo obecně zeleň?
- Které parky, či veřejná zeleň jsou pro Vás důležité nebo důležitější než ostatní?
- V jakou dobu místa s veřejnou zelení navštěvujete? Liší se samotná návštěva během denní doby, pracovního týdne, víkendu, či během jednotlivých ročních období?
- Jak esteticky vnímáte městskou zeleň? Je něco, co byste na ní změnili nebo co byste uvítali?

Samotná kolekce dat byla prováděna kvalitativními metodami, které nesou svá specifika. Oproti kvantitativnímu výzkumu, který souvisí především s dotazníkovým šetřením, je kvalitativní výzkum více flexibilní, kontaktní a obecně se do něj zapojí menší množství účastníků. Data jsou získávána ve formě terénních poznámek a zápisků, fotografií nebo audiovizuálních, či pouze audio záznamů. Nespornou výhodou kvalitativního šetření, oproti šetření kvantitativnímu, je možnost porozumět dané problematice mnohem více do hloubky a získat tak mnohem podrobnější informace. Zároveň je také výhodou přímá interakce s dotázanými a možnost formulovat a přizpůsobovat interview v závislosti na situaci. Na druhou stranu je tomuto způsobu výzkumu často vytýkána přílišná subjektivita, související s nízkým počtem respondentů, nebo nízká míra transparentnosti a horší zobecnitelnost závěrů. Také samotná kolekce a následné zpracování dat jsou procesem poměrně časově náročným (Dušková a Šafaříková, 2014).

4.3.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek respondentů byl zvolen tak, aby danou problematiku reflektoval z pohledu různých věkových skupin, ale také z pohledu pohlaví, či předpokladu, zda je daný respondent rodákem, či nikoliv. Právě celkový počet respondentů, společně s ostatními výše zmíněnými faktory, popisuje následující tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Celkový počet respondentů zapojených do výzkumu, jejich pohlaví, věk, vzdělání a informace, zda se jedná o rodáky

respondent	pohlaví	věk	rodák	vzdělání
respondent 1	muž	25	ANO	SŠ s maturitou
respondent 2	žena	31	NE	VŠ
respondent 3	žena	22	ANO	VŠ
respondent 4	muž	53	NE	SŠ s maturitou
respondent 5	žena	50	NE	SŠ s maturitou
respondent 6	žena	19	ANO	SŠ s maturitou
respondent 7	muž	55	ANO	SŠ s maturitou
respondent 8	muž	24	ANO	SŠ s maturitou
respondent 9	muž	71	NE	VŠ
respondent 10	žena	46	ANO	SŠ bez maturity
respondent 11	žena	42	NE	SŠ s maturitou
respondent 12	muž	35	ANO	SŠ bez maturity
respondent 13	žena	23	ANO	SŠ s maturitou
respondent 14	muž	44	ANO	VŠ
respondent 15	žena	68	NE	SŠ bez maturity

Zdroj: vlastní šetření (2022)

Z tabulky č. 1 je patrné, že počet respondentů, kteří se do výzkumu zapojili, se zastavil na číslovce 15, z toho 8 žen a 7 mužů. Průměrný věk všech dotázaných činil 40,5 let. Rodáci tvořili ve výzkumu většinu, konkrétně 9 osob. Ostatní, kteří již nebyli považováni za rodáky, však během rozhovorů uvedli, že ve městě žijí větší část svého života. Co se týká dotazu na vzdělání, který byl v tomto případě spíše okrajový, tak největší část výzkumného vzorku disponovala středoškolským vzděláním s maturitou, konkrétně tuto informaci uvedlo 8 respondentů, následovalo vzdělání vysokoškolské u 4 respondentů a nejméně bylo zastoupeno osob se středoškolským vzděláním bez maturity, a sice ve 3 případech.

4.3.3 Proces obsahové analýzy

Rozhovory, které byly přepsány, museli být podrobeny také obsahové analýze. V tomto případě byla zvolena metoda tzv. kódování klíčových slovních spojení a vět. Podle Hendla (2005) je kódování proces, který nám pomáhá získaná data popsat. Jednotlivé kódy jsou vždy přiřazovány ke konkrétním myšlenkovým úsekům, které klasifikuje či kategorizuje.

Proces kódování se podle charakteru dělí na 3 základní typy. Prvním typem je **otevřené kódování**, jehož podstatou je důkladné pročítání terénních poznámek a odhalování určitých témat v textu, ke kterým jsou přiřazena označení. Tento typ kódování byl mimo jiné využit také v našem případě. Druhým možným typem je tzv. **axiální kódování**, během kterého výzkumník vytváří osy, které propojují jednotlivé koncepty do kategorií, jejichž vzájemné vztahy následně zkoumá. Posledním typem je **kódování selektivní**. Toto kódování většinou následuje po procesu axiálního kódování, kdy přezkoumává vzniklé koncepty a kategorie. Data jsou selektivně zpracována se snahou nalézt hlavní téma výzkumné teorie (Hendl, 2005).

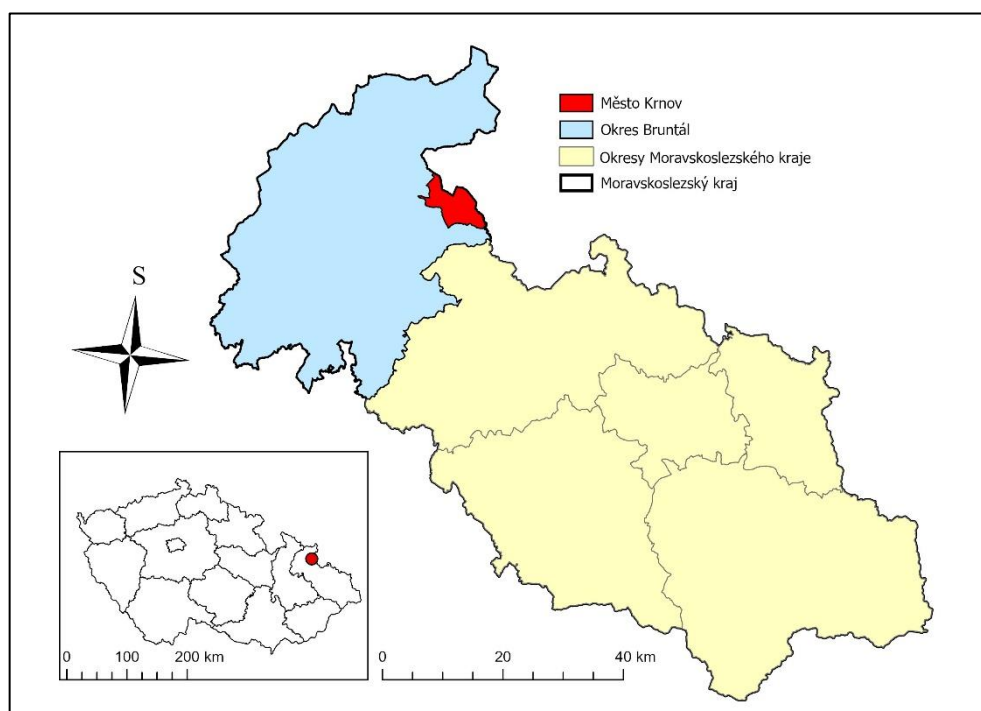
V dnešní době existuje už také řada softwarových programů, které jsou schopny proces kódování usnadnit. Zmínit můžeme například program *Atlas.ti*¹, kdy samotný software dokáže v rámci velkého množství nesystematicky interpretovaných informací (záznamy rozhovorů, chorobopisy, laboratorní zprávy, fotodokumentace) identifikovat důležité vzorce a souvislosti a výrazně tak napomoci s formulováním výzkumných závěrů. Program však sám není schopen výsledky, na základě například určitého algoritmu, interpretovat nebo sdělovat, tyto práce zůstávají vždy již na samotném výzkumníkovi (Konopásek, 2005).

¹ Z německého *Archiv für Technik, Lebenswelt und Alltagssprache* = doslovně *Archiv pro techniku, životní prostředí a každodenní jazyk*

5 Základní charakteristika zájmového území

K pochopení problematiky významu městské zeleně pro místní populaci je zapotřebí alespoň v základní rovině charakterizovat zájmové území, kde se výzkum uskutečnil. Následující kapitola proto nastiňuje obecnou charakteristiku města Krnov, a to také v kontextu vývoje a současného stavu jeho veřejných zelených ploch.

Město Krnov se nachází v západní části Moravskoslezského kraje, na soutoku řek Opavy a Opavice, poblíž polských hranic. Administrativně je součástí okresu Bruntál a k 1. 1. 2021 zde žilo 23 130 obyvatel (ČSÚ, 2021), což z něj činí největší město okresu. Město je známo pro svou průmyslovou minulost spojenou především s textilní výrobou a varhanářstvím (Blucha, 2007), ale také jako významné centrum početné řecké komunity a sídlo nápojářské firmy Kofola.

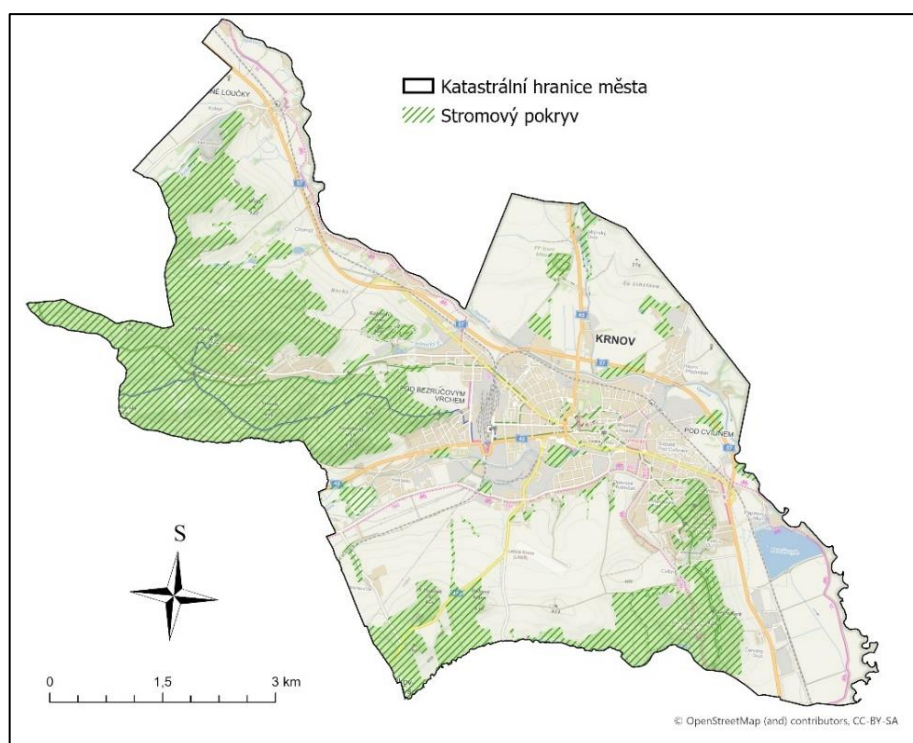

Obr. 1: Administrativní vymezení města Krnov v rámci České republiky a okresů Moravskoslezského kraje

Zdroj: ArcČR500, vlastní úpravy (2022)

Veřejné zelené plochy ve městě začali vznikat v souvislosti s hospodářským rozvojem v 19. století, kdy došlo k demolici posledních zbytků městského opevnění. Právě podél původního opevnění se začal postupně formovat základ dnešních městských sadů a menších parků. V první polovině 20. století, přesněji tedy v období první republiky, začaly vznikat četné městské aleje a společně s nimi se začalo dbát na rozvoj zeleně také v okolí města. Došlo k úpravě poutního vrchu Cvilín, výrazné dominanty města, ale také přilehlých lesů v okolí Ježníku. Události spojené s druhou světovou válkou k příznivému rozvoji zeleně příliš nepřispěly, stejně tak jako následující období socialismu a výstavba sídlišť. Právě s masivní výstavbou panelákových sídlišť je spojen vznik tzv. sídlištní zeleně, která se v rámci různých částí města kvalitativně liší. Právě takto vznikl základ systému městské zeleně, se kterým vedení města v dnešní době pracuje (MVČR, 2021).

Město Krnov má pod svou správou zhruba 0,65 km² veřejné zeleně, kterou v pravidelných intervalech udržuje (Krnov-oficiální web, 2022). Z celkové rozlohy města, tedy 44,29 km², tvoří 11,28 km² lesní pozemky, což představuje asi 25 % rozlohy celého města. Trvalé travní porosty, ovocné sady a zahrady tvoří dále cca 15 % (ČSÚ, 2021).

Obr. 2: Vymezení stromového pokryvu v rámci katastrálního území města Krnov
Zdroj: Mapy.cz, vlastní zpracování v programu ArcGIS Pro (2022)

6 Analýza výsledků výzkumu

Předmětem této kapitoly je, jak již samotný název napovídá, analýza výsledků, získaných během výzkumu a jejich interpretace. Podle charakteru výzkumných otázek, které jsme si na začátku práce položili, je následující text rozdělen do tří podkapitol, z nichž každá vystihuje podstatu dané problematiky.

6.1 Význam zeleně v kontextu ostatních veřejných míst

Jedním ze základních pilířů této práce bylo zjistit, jaký význam představuje samotná městská zeleň pro místní obyvatele v kontextu ostatních veřejných míst. Všichni oslovení byli jako první podrobeni otázce, zda registrují ve městě nějaká veřejná místa, která pro ně představují určitý význam. Uvedená významná místa jednotlivých respondentů a jejich typologii interpretuje **tabulka č. 2**.

Z celkového počtu celkem 27 uvedených veřejných míst, která se v mnoha případech shodovala, tvoří 14 míst právě samotná místa s městskou zelení. Jako druhá nejčastěji uváděná místa, byly zmíněny přímo konkrétní objekty (rozhledna, památka, apod.), kterých bylo zaznamenáno dohromady 6. V závěsu za konkrétními objekty se s počtem 7 míst umístila veřejná sportoviště. Centrum města a samotné Hlavní náměstí, jsou brána jako zastavěná veřejná prostranství a respondenty vnímána taktéž jako dvě samostatná významná místa. Jeden z respondentů také uvedl jako své významné místo městský hřbitov.

Podle výsledků (také viz tabulka č. 2) tedy samotná zeleň, v kontextu ostatních veřejných prostranství, hraje u obyvatel Krnova poměrně výraznou roli, neboť tvoří více než polovinu zmíněných míst. Pozitivní vnímání zeleně se může také promítat do ostatních veřejných míst, jako například samotné zastavěné centrum, které samo o sobě prvky městské zeleně obsahuje, nebo konkrétní objekty, kde lze jako příklad uvést rozhlednu, která většinou bývá obklopena stromovým porostem.

Tabulka č. 2: Subjektivní hodnocení významných veřejných míst podle obyvatel města Krnova a jejich typologie

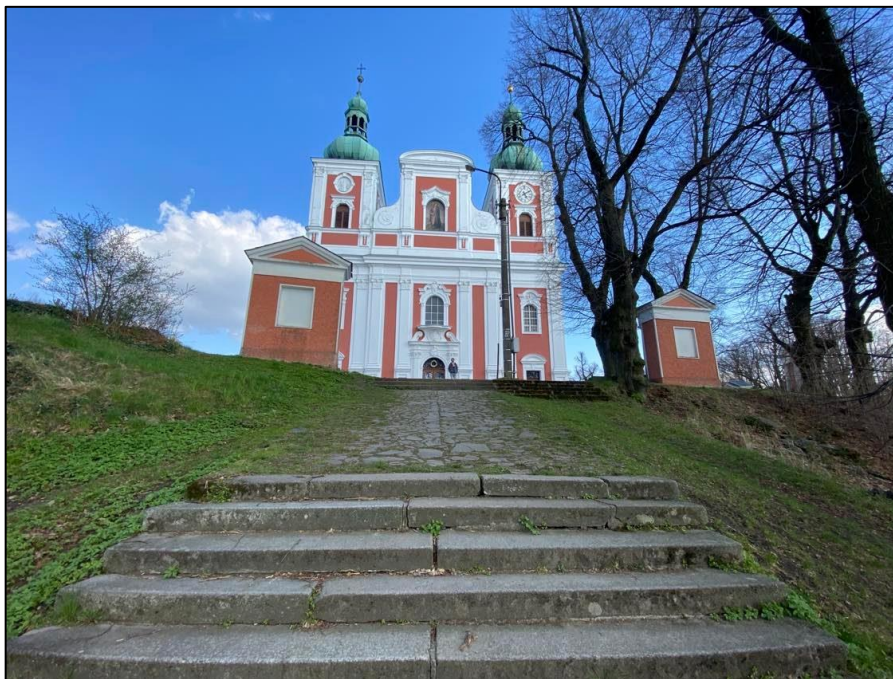
	Respondent 1	TM	Respondent 2	TM	Respondent 3	TM
místo 1	Cvilínský vrch	Z	Cvilínský vrch	Z	cyklostezka u Opavice	Z
místo 2	ježnický les	Z	vysílač Hlubčická	O	ježnický les	Z
místo 3	hřiště Lokotka	SP	Chářovský park	Z	Cvilínský vrch	Z
místo 4	skatepark	SP	.		.	
místo 5	cyklostezka u Opavice	Z	.		.	
	Respondent 4	TM	Respondent 5	TM	Respondent 6	TM
místo 1	ježnická alej	Z	Městský hřbitov	H	Hlavní náměstí	ZVP
místo 2	lom pod Cvilínem	Z	Hlavní náměstí	ZVP	cyklostezka u Opavice	Z
místo 3	Cvilínský vrch	Z	Chářovský park	Z	Chářovský park	Z
místo 4	.		Cvilínský vrch	Z	.	
místo 5	.		ježnický les	Z	.	
	Respondent 7	TM	Respondent 8	TM	Respondent 9	TM
místo 1	Bezručův vrch	Z	Cvilínský vrch	Z	centrum města	ZVP
místo 2	Sportovní areál	SP	centrum města	ZVP	park u tržnice	Z
místo 3	cyklostezka u Opavice	Z	Smetanovy sady	Z	Smetanovy sady	Z
místo 4	.		Bezručův vrch	Z	ježnický les	Z
místo 5	.		park Kostelec	Z	Šelenburk	O
	Respondent 10	TM	Respondent 11	TM	Respondent 12	TM
místo 1	ježnická alej	Z	Hlavní náměstí	ZVP	fotbalové hřiště Chomýž	SP
místo 2	cyklostezka u Opavice	Z	ježnická alej	Z	u Švédské zdi	O
místo 3	rozhledna Ježník	O	Krásné Loučky-posezení	O	park Kostelec	Z
místo 4	.		.		.	
místo 5	.		.		.	
	Respondent 13	TM	Respondent 14	TM	Respondent 15	TM
místo 1	Smetanovy Sady	Z	Cvilínský vrch	Z	Kostelec u zahrádek	Z
místo 2	skatepark	SP	kříž nad letištěm	O	Hlubčická u zahrádek	Z
místo 3	Bezručův vrch	Z	centrum města	ZVP	Smetanovy sady	Z
místo 4	hřiště Lokotka	SP	park SVČ měďa	Z	cyklostezka u Opavice	Z
místo 5	.		soutok Opavy a Opavice	Z	.	

Význam zkratek: TM-typ místa; Z-zeleň; SP-sportoviště; O-konkrétní objekt; H-hřbitov, hřbitovní zeleň; ZVM-zastavené veřejné místo

Zdroj: vlastní šetření (2022)

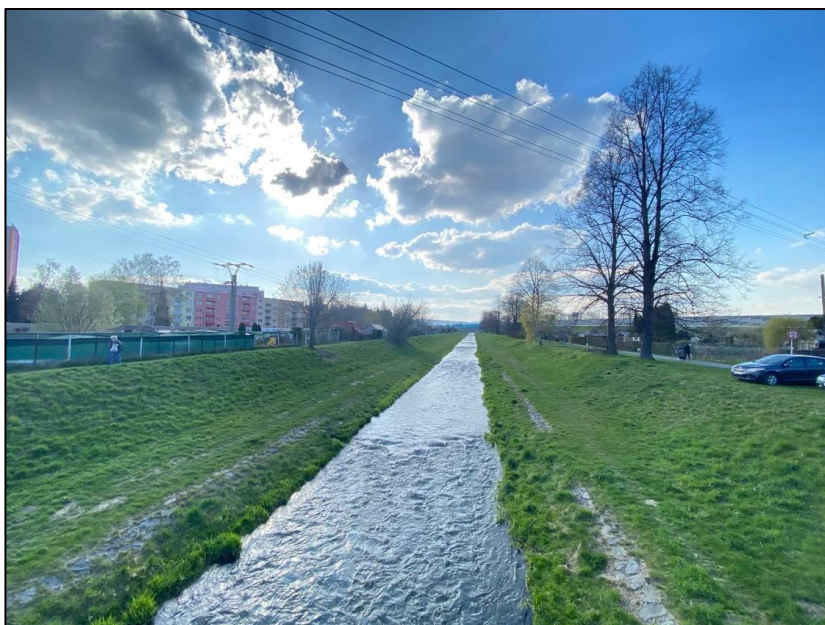
Zaměříme-li se na konkrétní místa, která jsou v tabulce č. 2 uvedená, tak největší oblibě mezi respondenty se těší vrch Cvilín, který je v tabulce zastoupen hned v 7 případech. Výrazná dominanta města a zároveň také poutní místo s barokním kostelem a kamennou rozhlednou je lákadlem nejen pro samotné Krnovany. Například respondent (24 let) má bezpochyby k tomuto místu silné citové vazby a vzpomínky:

„Moje nejoblíbenější místo v Krnově celkově, na tohle místo vzpomínám vždy s láskou. Kochali jsme se tam krásným výhledem na Krnov a Jeseníky, anebo jsme se tam chodili učit i na maturitu.“ Respondentka (22 let) má zase toto místo spojené s procházkami a návštěvou Poutního kostela Panny Marie Sedmibolestné. *„Na Cvilín jsme chodili hodně po těch schodech, tam je to krásné, ta alej a les podél těch schodů, to je moc hezký. Chodím i do kostela, ale taky často i směrem k té rozhledně a tam je to fakt nádherné.“*

Obr. 3: Cvilínský vrch, který uvedlo 7 z 15 dotázaných jako své významné místo
Zdroj: M. Soukeník (2022)

Další, velmi významným místem, které je v tabulce zmíněno hned šestkrát, je cyklostezka, táhnoucí se podél celého severního okraje města v souběhu s řekou Opavicí a z části také se zahrádkářskou kolonií. Je to oblíbené místo zejména pro rekreační a sportovní aktivity jako bruslení, cyklistika nebo pouze procházky. V blízkosti řeky lidé využívají také rozšířeného břehu, kde si mohou sednout, anebo se vykoupat v řece. *„Často jsme tam chodívali a jako děti jsme se tam chodili koupat do té Opavice a odpočívat,“* odpověděl muž (25 let) při vlastních vzpomínkách na toto místo, které dodnes rád navštěvuje. Žena (46 let) zmínila, že toto okolí řeky Opavice považuje dodnes jako velmi důležité. *„Jezdím tudy denně do práce na kole a taky tu chodím pravidelně běhat,“* odpověděla při dotazu na to, za jakým účelem toto místo pravidelně navštěvuje.

Obr. 4: Okolí řeky Opavice je také oblíbeným místem řady Krnovanů
Zdroj: M. Soukeník (2022)

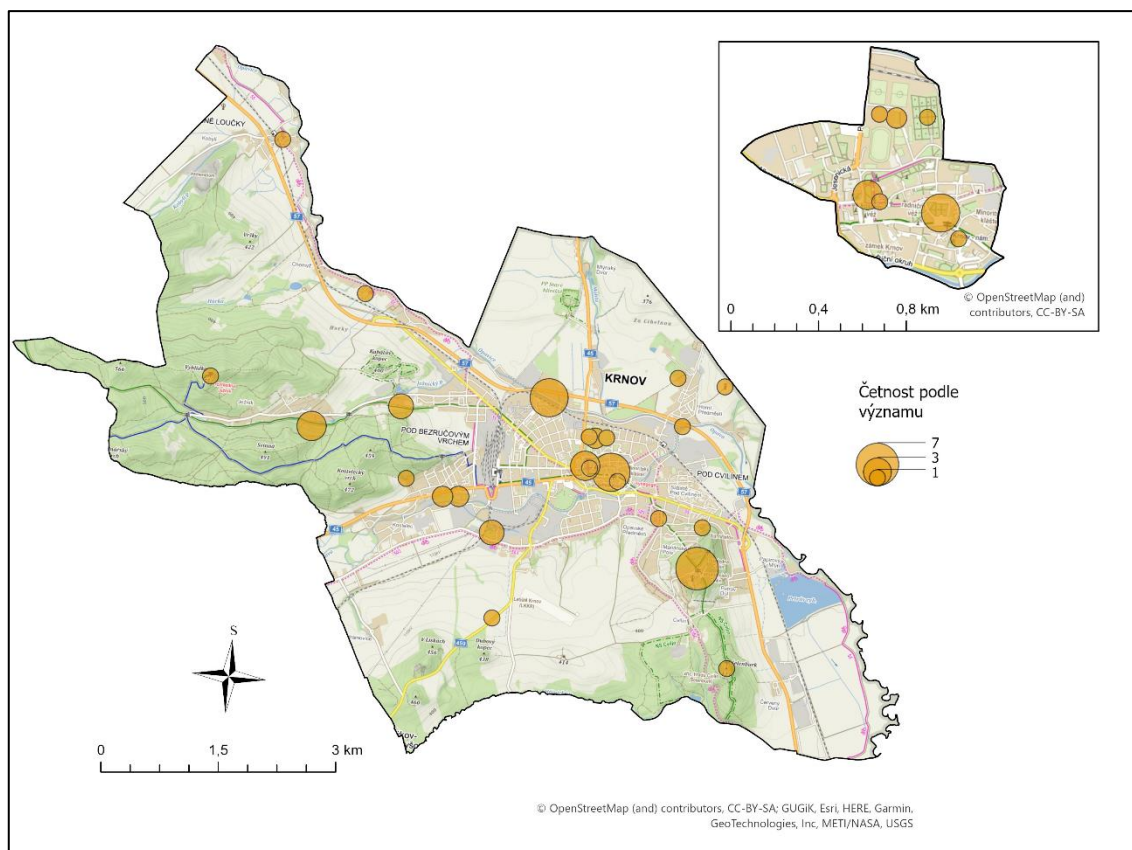
Pro velkou část lidí se ukázala významným také oblast Ježníku. Ať už samotná ježnická alej, ježnický les nebo přímo rozhledna, která se tyčí nad Krnovem na vrcholu Vyhlídka. Místo je významné hlavně z důvodů rozsáhlého lesního porostu, který nabízí obyvatelům města kousek divočiny v dosahu městské zástavby, což ocenil i během nelehkého období pandemie také muž (71 let): *„Jsem rád, že tady člověk má i trochu toho lesa. Během covidu, jak jsme nemohli opustit hranice města, tak jsme se mohli projít aspoň tam.“*

Obr. 5 a 6: Ježnická alej (vlevo) a pohled na město z ježnické rozhledny (vpravo)
Zdroj: M. Soukeník (2020;2022)

Pokud zmíníme i místa, která primárně nejsou významná pro svou zeleň, tak je to především centrum města, které bylo v rozhovorech nejednou zmiňováno. Respondenti toto místo vnímají jako středisko kulturního dění s velkou koncentrací historických budov a podniků. Oblíbené jsou také procházky a odpočinek na lavičkách v kombinaci například s kávou nebo zmrzlinou, která je v centru dostupná na každém rohu. Respondentku (19 let) zaujímá v centru především Hlavní náměstí, které často navštěvuje. *„Mám moc ráda naše náměstí, nemám vyloženě nějaké konkrétní oblíbené místo tam, ráda se tudy procházím. Líbí se mi, jak je velké.“* Okolí náměstí, tedy širší centrum, má zase ráda respondentka (68 let), která navštěvuje Smetanovy sady, a to hlavně s vnuky, kteří využívají veřejné prostranství k dětským kratochvílím. *„Ten park před náměstím ráda projdu až dozadu k požárníkům i s vnoučaty, ti si tam vyhraju na těch prolézačkách a na kohoutovi.“* Kohoutem je myšlen výrazný prvek dětského hřiště ve tvaru kohouta, který slouží jako prolézačka a už dlouhodobě ozvláštňuje jinak na první pohled zcela běžné dětské hřiště.

Významných míst je samozřejmě vícero, avšak jak je patrné, tak místa s městskou zelení z velké části převažují. Samotný respondent (24 let) uvedl: *„Ve všech místech, které jsem uvedl, vždycky zeleň figuruje, takže primárně chodím právě tam, kde je té zeleně dostatek.“*

Obr. 7: Význam míst podle četnosti volby respondentů v rámci katastrálního území města Krnov
Zdroj: *Mapy.cz; vlastní zpracování v programu ArcGIS Pro (2022)*

Obrázek č. 7 znázorňuje prostorové rozmístění významných míst a jejich intenzitu oblíbenosti podle četnosti uvedení v rozhovorech (výsledky viz tabulka č. 2) v rámci katastrálního území města Krnov. Pro lepší interpretaci významných míst, které jsou ve středu města více koncentrovány, je v rohu vpravo nahoře znázorněn také mapový výřez, který je složen ze 3 základních sídelních jednotek (Krnov-střed, U parku a Jesenická).

Nejvýrazněji se v mapě jeví právě samotný vrch Cvilín, následovaný cyklostezkou podél řeky Opavice (v mapě je bod zaznačen v jednom z nejfrekventovanějších míst cyklostezky). Centrum města s Hlavním náměstím také poměrně výrazně vyčnívá a je doprovázeno vysokou koncentrací ostatních významných míst v okolí (Smetanovy sady, Švédská zeď, sportovní areál, hřbitov, park u staré tržnice). V západní části města dominuje lokalita Ježníku (v mapě nejvýznamnější ježnický les a ježnická alej). Symboly, které jsou na mapě vyobrazeny jako nejmenší, představují pouze subjektivně hodnocená významná místa, neboť byla zmíněna vždy pouze jedním respondentem.

Tabulka č. 3: Topofobní místa registrovaná obyvateli Krnova, typ místa a jejich četnost

topofobní místo	typ místa	příčina topofobie	četnost
Městský park u autobusového nádraží	Z	bezdomovci, narkomani, alkoholici	12
okolí ulice Vrchlického	ZVM	nepřízpůsobiví občané	8
okolí vlakového nádraží	ZVM	alkoholici, bezdomovci	4
ulice Stará a Libušina	ZVM	nepřízpůsobiví občané	3
okolí Sídliště pod Cvilínem	ZVM	alkoholici, narkomani, Romové	2
park u evangelického kostela	Z	alkoholici, bezdomovci, narkomani	1
u jezu v okolí kina Mír 70	Z	bezdomovci, místo spojené s tragédií	1

Význam zkratk: Z-zeleň; ZVM-zastavěné veřejné místo

Zdroj dat: vlastní šetření (2022)

Tabulka č. 3 zobrazuje veřejná místa na území města, která jsou dotázanými percipována jako negativní. Z celkem 7 hlavních topofobních míst byl nejvýrazněji vnímán Městský park, nacházející se v blízkosti centra a autobusového nádraží. Dohromady 12 z 15 respondentů jej vnímalo negativně, přičemž jako hlavní důvod byla uváděna přítomnost bezdomovců, narkomanů a vysoká koncentrace nepřízpůsobivých občanů. Například žena (50 let) toto místo okomentovala následovně: „*No, je to takové sídliště bezdomovců a shromaždiště všelijakých pofiderních partiček a bojím se tam chodit. Večer bych tudy nešla a vlastně i přes den je to takové nepříjemné.*“ Našli se však i takoví, kterým přítomnost zmíněné sorty lidí nikterak nepřekážela v jeho navštívení. To byl přímo případ muže (35 let), který při dotazu na to, zda mu přítomnost bezdomovců a narkomanů vadí, odpověděl: „*Já je ignoruju nebo je prostě pošlu někam, že nemám peníze a moc to neřeším. Ted' jsme si tam zkoušeli zahrát poprvé i ten discgolf, tam jsou na to ty koše a bylo to fajn.*“

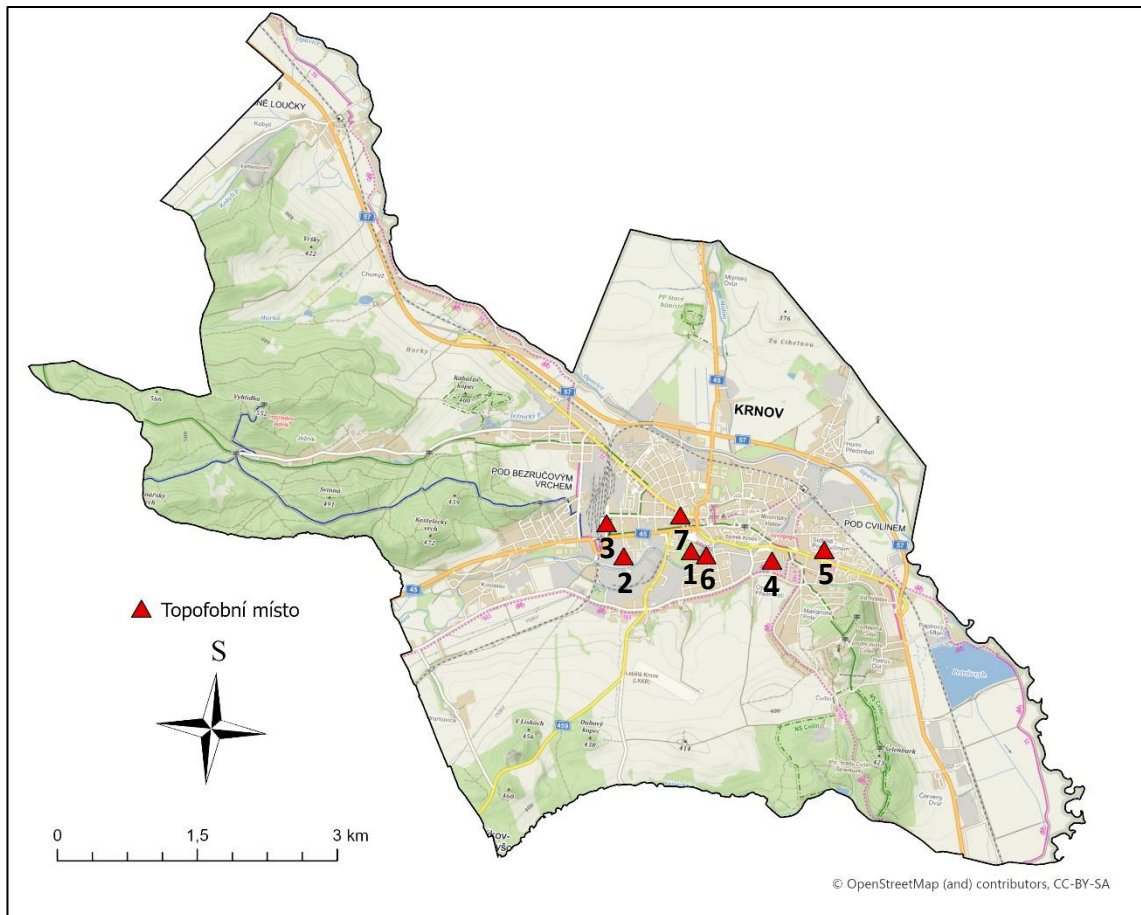
Negativně bylo hodnoceno také prostranství v okolí ulice Vrchlického v blízkosti vlakového nádraží, konkrétně toto místo uvedlo 8 z 15 dotázaných. Důvod je v tomto případě zřejmý, nepřívětivé a dosti ponuré prostředí v kombinaci s vyšší koncentrací obyvatelstva, označovaného respondenty jako nepřízpůsobivé, z tohoto místa nevytváří příliš atraktivní veřejné stanoviště. Jedna z řady dotázaných žen (68 let) projevila celkovou nespokojenost s jeho okolím, které téměř sousedí se samotným vlakovým nádražím. „*Když člověk vyleze z vlaku a jde po té ulici směr Lidl a teplárna, tak ho hned praští do očí ta velká škaredá zarostlá plocha a ty ošuntělé baráky za tím na té Vrchlické, tak to není moc pěkný pohled a určitě by si to zasloužilo nějakou pozornost,*“ těmito slovy

narážela dotázaná také na obrovské otevřené prostranství brownfieldu bývalé Slévárny, který celkovému estetickému vzezření této části města rozhodně nepřidává.

Na nepříliš populární okolí ulice Vrchlického plynule navazuje veřejné prostranství hlavní krnovské železniční stanice. 4 z 15 dotázaných, tedy výrazně méně, než v předchozích dvou případech, uvedlo i toto místo jako neoblíbené a neatraktivní, i když u některých respondentů začínali převažovat drobné nuance v hodnocení stavu současného vs minulého. Dokládá to také tvrzení muže (71 let), který okolí nádraží okomentoval takto: *„Tak normální, není to nic extra, ale okolí je relativně čisté a upravené, lepší, než to bylo kdysi.“* Je pravdou, že v posledních letech okolí nádraží a zejména samotná staniční budova prošla výraznou proměnou. Negativním prvkem tohoto místa je v dnešní době tak nejspíše už jen přilehlá nádražní restaurace, přičemž dotázaní, mezi nimi také žena (19 let), si stěžovali obzvláště na chování některých osob v podnapilém stavu, kteří velmi často tuto provozovnu navštěvují. *„U toho hlavního nádraží je to někdy divné, schází se tam ty existence i skrz toho, že je tam i taková nádražní putyka vedle,“* charakterizovala závěrem na toto místo.

Ostatní topofobní místa, která jsou také v tabulce zmíněna, jsou svým charakterem v podstatě velmi podobná. Jedná se většinou o místa s vyšší koncentrací bezdomovců, Romů, narkomanů apod.. U jednoho případu však vzešel i jiný důvod topofobie. Respondentka (23 let) zmínila prostranství nedaleko Kina Mír 70 v blízkosti jezu řeky Opavy a za nepříjemné ho označila z následujícího důvodu: *„Mám občas špatný pocit z toho, že se tam kdysi utopila holčička v tom jezu.“* Toto tvrzení značí, že lidé nemusí vnímat určitá místa negativně pouze z důvodu toho, jaká sorta lidí se zde zdržuje, nýbrž také z důvodu nešťastných událostí, které ve vnitřním vědomí některých osob mohou přetrvávat, a proto je jim nepříjemné takováto místa navštěvovat.

Lze říci, že topofobní místa v Krnově, tedy alespoň podle našich respondentů, nejsou příliš disperzní a spíše se koncentrují do třech hlavních oblastí. První oblastí koncentrace je okolí Městského parku, do kterého můžeme zařadit také nedaleký park u evangelického kostela a zeleň u jezu řeky Opavy. Druhou oblastí je okolí ulice Vrchlického a přilehlé prostranství vlakového nádraží a za třetí lze považovat východní část města, konkrétně ulice Libušina, Stará a nedaleké Sídliště pod Cvilínem.

1 <i>Městský park u autobusového nádraží</i>	5 <i>okolí Sídliště pod Cvilínem</i>
2 <i>okolí ulice Vrchlického</i>	6 <i>u jezu v okolí kina Mír 70</i>
3 <i>vlakové nádraží</i>	7 <i>park u evangelického kostela</i>
4 <i>ulice Stará a Libušina</i>	

Obr. 8: Rozložení topofbních míst v rámci katastrálního území města Krnov
Zdroj: Mapy.cz; vlastní zpracování s využitím ArcGIS Pro (2022)

Obr. 9: Ulice Libušina směrem ke Staré ulici, kterou negativně vnímali 3 respondenti
Zdroj: M. Soukeník (2022)

Obr. 10: Městský park u autobusového nádraží, nejvíce negativně vnímaná zeleň v Krnově
Zdroj: M. Soukeník (2022)

Obr. 11: Okolí vyloučené lokality ulice Vrchlického (vpravo část brownfieldu bývalé Slévárny)
Zdroj: M. Soukeník (2022)

Tabulka č. 4: Topo-ambivalentní místa registrovaná na úrovni jedince, typ místa a četnost respondentů

topo-ambivalentní místo	typ místa	příčina topo-ambivalence	četnost
Městský park u autobusového nádraží	Z	Rozlehlá zelená plocha v blízkosti centra, avšak bezdomovci a narkomani	1
Chářovský park	Z	hezké prostředí, avšak občas přítomnost bezdomovců	1
u Jezu řeky Opavy na straně Kina Mír 70	Z	Hezké okolí jezu, avšak v noci pocit strachu a snížené bezpečnosti	1

Význam zkratky: Z-zeleň

Zdroj dat: vlastní výzkum (2022)

V případě tzv. topo-ambivalentních míst byla zaznamenána tři hlavní místa. Prvním a již dříve zmíněným místem, které jeden z respondentů vnímal jako topo-ambivalentní, je Městský park u autobusového nádraží. Hlavní výhodou tohoto prostranství je bezesporu jeho poloha v blízkosti centra a jeho rozloha. Jedná se o vůbec největší park v intravilánu města. Dotázaná (23 let) tomuto parku vytkla především celkovou zanedbalost a velké množství bezdomovců, na druhou stranu vítá velké množství míst k sezení a dostupnost a nebojí se tento park navštěvovat. *„Je to největší park v Krnově, kde je hodně bezdomovců, není moc udržovaný a plochy nejsou úplně dobře využité, ale zároveň je tam dost míst k sezení. Když si jdeš koupit třeba zmrzlinu do Albertu, tak si ji tam jdeš prostě dát, protože to je nejbliž.“*

Respondentka (50 let) zaujala v případě Chářovského parku, druhého zaznamenaného topo-ambivalentního místa, jak pozitivní, tak také negativní stanovisko. Z dlouhodobého hlediska určila toto místo jako významné, které i v současnosti často navštěvuje, a to zejména během své pracovní doby, neboť jako pečovatelka často chodí s klienty na vycházky. Kritizuje přítomnost bezdomovců a zhoršující se úroveň technického stavu parku. Při otázce na to, jak vnímá v současnosti tento park, odpověděla: *„Teď je to zanedbané, prostě takové nehezké a neupravené a k tomu ti bezdomovci tam a odpadky všude, nikdo to nějak moc neudrží.“*

Shodou okolností stejná respondentka (50 let), jako v předchozím případě u Chářovského parku, vyjádřila názor na poslední místo, a sice veřejné prostranství v blízkosti jezu řeky Opavy a Kina Mír 70. Opět během pracovní doby toto místo dodnes navštěvuje s klienty. Denní doba v tomto případě pro dotázanou hraje důležitou roli, protože po setmění by toto místo již nenavštívila. *„Přes den mi to nevadí, tam jsme i*

s klientama chodili na procházky a dívali se na kačeny, ale večer bych tam teda určitě nesesla a ani bych tama nešla, ani s nikým, ani vůbec prostě.“ Příčinou negativního postoje k tomuto místu po setmění může být právě nedaleký a již několikrát zmiňovaný Městský park jako hlavní zdroj strachu.

Výše zmíněná tři místa jsou příkladem toho, že je člověk i přes určité výhrady schopen tato místa navštěvovat. Záleží však někdy na různých faktorech, jako třeba zmíněná přítomnost negativně vnímaných aktérů nebo denní doba.

6.2 Význam jednotlivých míst s městskou zelení

Mezi obecně významnými místy, která respondenti v předešlých případech zmínili, skutečně značně figurovala samotná městská zeleň. Právě zeleň v parcích a dalších místech může vnímat každý občan města rozdílně. Zaměřili jsme se tedy i na ostatní veřejná místa s převahou zeleně, která například respondenti sami nezmínili. Jejich pohled na tato místa vytváří jasný obraz toho, jak jsou pro ně důležitá, či naopak nikoliv. Během rozhovorů jsme se proto často ptali na to, jaký mají konkrétně na daná místa názor. Jednalo se hlavně o nejvýznamnější parky v blízkosti centra města (Smetanovy sady, zeleň na Hlavním náměstí, Městský park), ale také další, v Krnově dobře známá místa (Cvilín, Ježník, Chářovský park). Právě tyto vytipované lokace si v následujících odstavcích samostatně rozvedeme a zjistíme tak například, jak jsou esteticky vnímány, jaké je s respondenty poji vzpomínky nebo jaké změny by případně navrhly, aby byla tato místa atraktivnější.

Prvním a v rozhovoru často dotazovaným místem jsou **Smetanovy sady**. Park podlouhlého charakteru, který se vine podél centra města, během posledních 10 let zaznamenal výraznou revitalizaci. Ta je vnímána mezi dotázanými poněkud odlišně. Některým lidem se změny líbí, jiní naopak takové nadšení nesdílejí. Jako nejkontroverznější se jeví instalace futuristických prvků v čele s novou kašnou, které se nacházejí v západní části parku. *„Smetanovy sady jsou pěkné, hezky to spravili, jen ty betonové, ehm... něco, co jsou zasazené do země vypadají jako budoucí hroby, takže celkem podivně,*“ takto vyjádřil svůj názor na park a zmíněné nové prvky moderny například muž (25 let), který si ho pamatuje už od dětství, a který také v minulosti navštěvoval přilehlé gymnázium. Při vzpomínkách na mládí zmínil také muž (53 let), jak

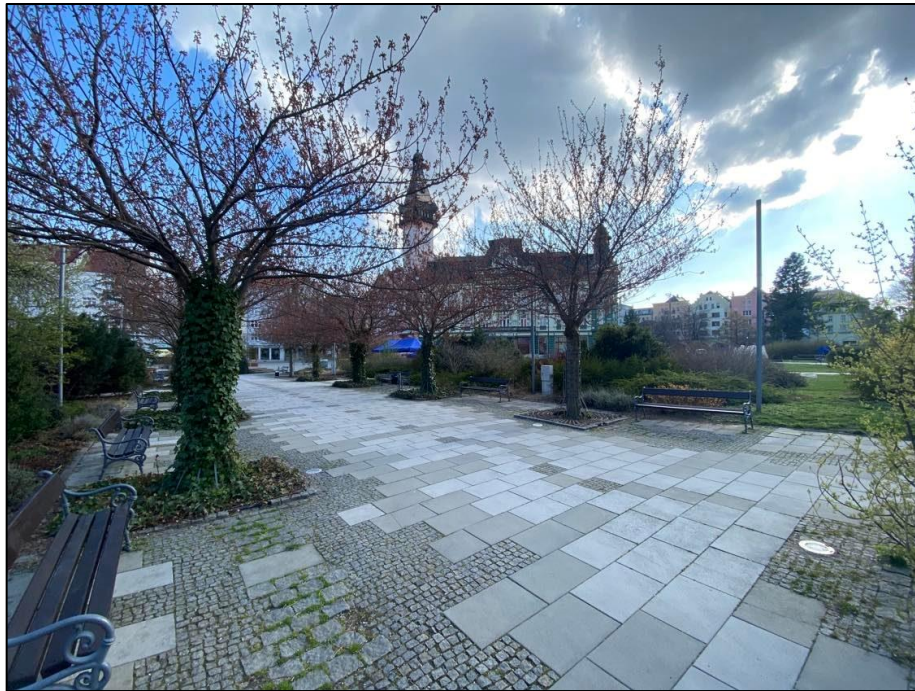
do parku dříve hojně zavítal a dnes mu vadí, že přišel o značnou část původní zeleně. „*Tehdy to bylo pěknější, když to bylo zarostlejší, bylo více míst, kam se schovat, teď je to pěknější pro důchodce.*“ Opačný názor však projevila žena (42 let), která revitalizaci parku vítá a podle ní je nyní vzdušnější a přívětivější pro maminky s dětmi. „*Působí to moc hezky a čistě. Už to není takový park, jako dříve, kdy to bylo takové tmavší.*“ Řada dotázaných, kteří nebyli úplně spokojeni s aktuálním stavem Smetanových sadů, vyslovila několik návrhů. Nejčastěji to byly návrhy, týkající se výsadby kvetoucích rostlin, odstranění betonových bloků z trávníku nebo dosázení parku více stromy, neboť současný stav jim připadá nevyhovující.

Obr. 12: Nové architektonické prvky západní části Smetanových sadů
Zdroj: M. Soukeník (2022)

Hlavní náměstí, pro mnoho lidí velmi významný bod města a středobod dění spousty akcí, byl v rozhovorech také často propíraným tématem. Zajímal nás především názor respondentů na současný stav zeleně v něm. Velká většina lidí zareagovala na dotaz, zda vnímají zeleň na náměstí jako dostatečnou, pozitivně. Pochvalují si také její údržbu, architektonické řešení a dostatečné množství míst k sezení. Někteří, spíše starší respondenti, vítají současný stav oproti minulému, kdy podle jejich slov nebylo na hlavním náměstí vůbec nic, jen zástavba a parkoviště. V několika případech by lidé uvítali nový prvek, který by okolí zeleně na Hlavním náměstí ozvláštnil, nejčastěji ve formě kašny nebo podobných objektů. „*Dřív to bylo v horším stavu, teď je to v dobrém*

stavu, ale myslím, že by tam mohli ještě něco doplnit, je to místy takové prázdné, ale těch stromů a zeleně je tam hodně, na rozdíl od dob socialismu, to tam nebylo skoro nic,“ okomentoval Hlavní náměstí respondent (71 let), pro kterého je právě náměstí jedním z nejvýznamnějších míst v Krnově.

Obr. 13: Zeleň na krnovském Hlavním náměstí
Zdroj: M. Soukeník (2022)

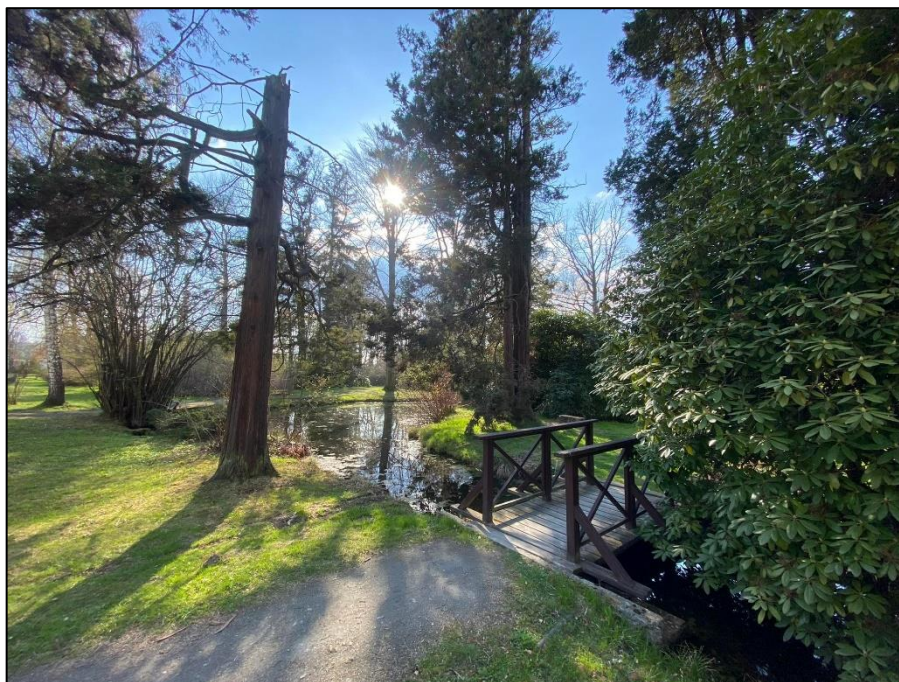
Skutečnost, že **Městský park** u autobusového nádraží nepatří mezi zrovna nejoblíbenější veřejné parky v Krnově, již známe. Známe dokonce i příčinu, proč se zde lidem tolik nelíbí. Zajímalo nás však, zda by lidé po odstranění těchto neduhů park navštěvovali a jak by případně tyto problémy eliminovali. Samotný park představuje pro obyvatele velký návštěvní potenciál, a to nejen svou polohou v širším centru města podél řeky Opavy, ale také svou velikostí. Kritika padala, kromě přítomnosti negativně vnímaných osob, také na to, že park jako takový je málo využitý. Lidé by ocenili více prvků, určených pro menší děti, anebo také, aby se o bezpečnost parku starali hlídači, či hlídky městské policie, kteří by většímu pocitu bezpečí zřejmě jistě přispěli. Vyjádřila se takto i jedna z respondentek (42 let): „Kdyby to bylo nějak více hlídané, taky by si ty děti mohly třeba v tom parku více polítat a zahrát i to frisbee. Park bych podle vzoru, jak je u Smetanova okruhu ten park, trošku osvětila a přidala klidně i houpačky pro menší.“ Zavládl také názor, že nejméně populárním místem v parku je starý betonový ochoz,

původně zřejmě určen k sezení, kde se podle dotázaných právě nejvíce koncentrují bezdomovci nebo narkomani. Naopak jim už tolik nevádí si sednout v okrajové části parku, v blízkosti parkoviště a obytné zástavby. „Čím blíže jsem k parkovišti nebo k cestě, tak to je myslím v pořádku, ale čím dál jde člověk od civilizace, tím je to horší,“ prohlásil respondent (25 let) na dotaz, zda vnímá rozdíl v pocitu bezpečí i v konkrétnějších částech parku.

Cvilín a **Ježník** jsou místa, která se těší značné oblibě a jsou to také místa, která jsou v rámci zeleně navštěvována nejvíce. Právě u návštěvy těchto dvou míst byla často důležitým faktorem dostupnost. Pro obyvatele východní části města může představovat Cvilín mnohem větší význam, neboť je pro ně lépe dostupný, na druhou stranu pro obyvatele západní části města může být důležitější právě Ježník. Během rozhovorů jsme se setkali s řadou takovýchto případů, kdy respondenti s bydlištěm blíže Ježníku více tíhli k tomuto místu, než ke Cvilínu a naopak. Dokládá to například tvrzení ženy (42 let): „Ježník, ten určitě, u toho bydlím a připadá mi to tady fakt jako nejbližší příroda, kde si člověk může zajít.“ „Cvilín pro mě nemá až tak hluboký význam, protože to mám od mého domova úplně přes celý Krnov a radši chodím k místům, která jsou blíže mého domova,“ doplnila další respondentka (19 let). Muž (44 let), který bydlí přímo pod Cvilínem, má také jasno, které místo je pro něj významnější. „Pro mě Cvilín vždycky hrál důležitou roli. Na Ježník třeba jednou do roka zajdeme, jinak je to ale fakt daleko od nás.“ Najdou se však i výjimky, které potvrzují pravidlo, a tím spíše na tak malém území, jako je území města.

Nesměli jsme během rozhovorů opomenout zmínit také uzavřený, ale veřejnosti volně přístupný okrasný park, který patří mezi nejstarší parky v Krnově. Řeč je o **Chářovském parku**, který byl založen už v roce 1899 (Krnov-oficiální web, 2022). Pro některé respondenty je tento park významný, pro jiné zase tolik ne. Pro ženu (31 let) byl tento park vždy velmi důležitý, protože ho pravidelně navštěvovala během procházek se svým psem. „Je hezký, bylo příjemné tam trávit čas a dát si tam třeba jarní procházku, když člověk vidí, jak ty stromy rozkvétají.“ Podle jiných respondentů však samotný park již není to, co dřív a začal postupně upadat. „No, žádná hitparáda. Je to zanedbané a není to tolik udržované a je škoda toho, že to je i v blbé lokalitě, takové škaredě dostupné,“ sdělila svůj názor na park respondentka (42 let), která zároveň naráží na ne

příliš vhodnou polohu na západním okraji města, kudy vede pouze jedna méně významná komunikace, která je sama o sobě v poměrně špatném technickém stavu.

Obr. 14: Pohled na dřevěnou lávku přes jedno z jezírek v Chářovském parku
Zdroj: M. Soukeník (2022)

Kromě zeleně, kterou jsme zde zmínili, existuje samozřejmě v Krnově ještě řada dalších známých míst (např. Bezručův vrch, Kostelecký park, Staré hliniště, atd.), které jsme již do podrobnější analýzy nezahrnuli.

6.3 Denní, týdenní a sezónní rytmy návštěv městské zeleně

V tomto výzkumu jsme se zaměřili kromě významových aspektů také na aspekt časový, čili v jakou denní, týdenní a roční dobu respondent zmíněná významná místa spíše navštěvuje. Panuje mezi našimi respondenty většinová shoda, či naopak se výsledky výrazně odlišují? Navštěvuje tato místa větší část výzkumného vzorku především o víkendu nebo také přes pracovní dny, případně každý den? Stejně tak si klademe otázku na návštěvnost v závislosti na ročním období. Výsledky jednotlivých analýz denních, týdenních a sezónních rytmů návštěv míst s městskou zelení představují tři následující podkapitoly, obsahující také komparativní tabulky.

6.3.1 Denní rytmy návštěv zeleně

Tabulka č. 5: Denní rytmy návštěv významných míst zeleně jednotlivých respondentů

respondent	ráno	odpoledne	večer
Respondent 1	NE	ANO	ANO
Respondent 2	NE	ANO	ANO
Respondent 3	ANO	ANO	NE
Respondent 4	NE	ANO	ANO
Respondent 5	ANO	ANO	ANO
Respondent 6	NE	ANO	ANO
Respondent 7	NE	ANO	NE
Respondent 8	SPÍŠE NE	ANO	ANO
Respondent 9	ANO	ANO	SPÍŠE NE
Respondent 10	ANO	ANO	SPÍŠE NE
Respondent 11	SPÍŠE NE	ANO	NE
Respondent 12	NE	ANO	NE
Respondent 13	NE	ANO	ANO
Respondent 14	ANO	ANO	ANO
Respondent 15	ANO	ANO	NE
pozitivní odpovědi	6	15	8

Zdroj: vlastní šetření (2022)

Prvním časovým aspektem je právě denní rytmus návštěvy zeleně. V tabulce č. 5 můžeme názorně vidět, že u všech dotázaných se jeví jako nejvhodnější doba návštěvy odpoledne. 6 z 15 respondentů uvedlo také ráno a naopak 8 z 15 uvedlo večer, který může často přímo navazovat na odpolední dobu návštěvy. Mezi respondenty, kteří uvedli také ráno, souvisela návštěva těchto míst s docházkou do zaměstnání nebo přímo s pracovní dobou, během které zeleň mohli legálně navštěvovat. Toto byl případ např. respondenta 5 (žena; 50 let), který navštěvoval i jiná místa už mimo pracovní dobu, a to jak během odpoledne, tak také během večera. Naopak respondent 9 (muž; 71 let) a respondent 15 (žena; 68 let), jakožto osoby v důchodovém věku, raději navštěvují zeleň ráno, případně odpoledne, nikoliv však už večer. Jedinou výjimkou byl respondent 3 (žena; 22 let), u kterého preference rána nesouvisela ani se zaměstnáním, ani s pokročilým věkem, ale pouze s vlastním uvážením. Je také vhodné zmínit, že faktor pravidelné docházky do školy je v našem případě u všech dotázaných již minulostí.

6.3.2 Týdenní rytmy návštěv zeleně

Tabulka č. 6: Týdenní rytmy návštěv významných míst zeleně jednotlivých respondentů

respondent	nezáleží ¹	všední den	víkend
Respondent 1	NE	SPÍŠE NE	ANO
Respondent 2	NE	SPÍŠE NE	ANO
Respondent 3	NE	NE	ANO
Respondent 4	NE	NE	ANO
Respondent 5	NE	ANO	ANO
Respondent 6	ANO	ANO	ANO
Respondent 7	NE	ANO	ANO
Respondent 8	NE	ANO	ANO
Respondent 9	ANO	ANO	ANO
Respondent 10	NE	ANO	ANO
Respondent 11	NE	SPÍŠE NE	ANO
Respondent 12	NE	SPÍŠE NE	ANO
Respondent 13	NE	SPÍŠE NE	ANO
Respondent 14	NE	ANO	ANO
Respondent 15	ANO	ANO	ANO
pozitivní odpovědi	3	5	12

¹Respondent odpověděl ANO, pokud u něj nezáleželo, zda místo navštíví ve všední den nebo o víkendu
Zdroj: vlastní šetření (2022)

U týdenního chodu návštěvnosti převažuje jako nejvhodnější doba spíše víkend, zatímco ve všední dny dotázaní místa tolik nenavštěvují, tedy alespoň ve dvou třetinách případů. „Člověk přijde z práce a je rád, že je doma,“ odpověděl na otázku, jestli navštěvuje oblíbená místa také přes týden respondent 4 (muž; 53 let). Dotázaní, kteří uvedli obě možnosti, jak přes týden, tak o víkendu, většinou během pracovního týdne navštěvují jiná místa, než o víkendu. Charakter míst se liší a ve všední den může být spojen s docházkou do práce, zatímco přes víkend spíše s rekreační vycházkou. U dalších 3 dotázaných ovšem vůbec nezáleží, zda místa navštěvují o víkendu nebo během všedního dne a ani charakter těchto míst není nijak odlišný. Dvě z těchto tří osob jsou opět respondenti 9 (muž; 71 let) a 15 (žena; 68 let), kteří již nedocházejí do zaměstnání a tudíž pro ně nepředstavuje problém pravidelně navštěvovat zeleň i během všedních dnů a nikterak to proto nerozlišují. Poslední dotázaný, respondent 6 (žena; 19 let), také uvedl, že nezáleží na tom, jestli je právě všední den nebo víkend a do svých oblíbených míst chodí pravidelně bez ohledu na dny v týdnu.

6.3.3 Sezónní rytmy návštěv zeleně

Tabulka č. 7: Sezónní rytmy návštěv významných míst zeleně jednotlivých respondentů

respondent	celoročně	pouze teplé měsíce ²	pouze studené měsíce ³
Respondent 1	NE	ANO	SPIŠE NE
Respondent 2	NE	ANO	NE
Respondent 3	NE	ANO	NE
Respondent 4	ANO	NE	NE
Respondent 5	ANO	NE	NE
Respondent 6	ANO	NE	NE
Respondent 7	NE	ANO	NE
Respondent 8	ANO	NE	NE
Respondent 9	ANO	NE	NE
Respondent 10	ANO	NE	NE
Respondent 11	NE	ANO	SPIŠE NE
Respondent 12	NE	ANO	NE
Respondent 13	NE	ANO	NE
Respondent 14	ANO	NE	NE
Respondent 15	NE	ANO	SPIŠE NE
pozitivní odpovědi	7	8	0

²teplé měsíce: období od jara do raného podzimu; ³studené měsíce: období pozdního podzimu a zimy
Zdroj: vlastní šetření (2022)

Sezónní doba návštěv se názorově již více rozcházela. Jediná shoda panovala při studených měsících, kdy přímo v tuto roční dobu (závěr podzimu a zima) nikdo žádná konkrétní místa nenavštěvoval a pokud už jsou tato místa navštěvována v zimě, jsou zároveň navštěvována i po celý rok a roční doba proto nemá žádný vliv (7 z 15 případů). Respondent 7 (muž; 55 let) přímo uvedl, že svá oblíbená místa navštěvuje pouze v teplých měsících a během zimy vůbec nechodí ven. „Nemám rád zimu a celkově zimní období nemusím vůbec, takže nejlepší je asi od toho května do září pro mě,“ touto odpovědí také konkrétně vyhranil měsíce, ve které rád navštěvuje zelená prostranství. „Je tam velký rozdíl mezi zimou a létem, v zimě úplně nechce člověk trávit tolik času venku,“ sdílel svůj názor respondent 1 (muž; 25 let), který během zimy zeleň navštěvuje pouze minimálně. Je tedy zřejmé, že místa s dominancí městské zeleně jsou více oblíbená během teplejších měsíců, nežli během zimního období. Vyšší atraktivita parků je navíc zaznamenávána ve velké míře také během jara, kdy lidé nejvíce vnímají právě rozkvetlou flóru, díky které jsou tato místa esteticky hodnotnější.

7 Diskuse

Výsledky šetření prokázaly, že veřejná zeleň na území Krnova hraje v porovnání s ostatními veřejnými místy poměrně významnou roli. Význam zeleně pro Krnovany lze do určité míry komparovat se studií Tyrväinen (2001), provedenou ve dvou finských městech, Joensuu a Salo. Obdobně jako v Krnově byl i zde zaznamenán výrazný společenský význam zeleně ve smyslu trávení volného času, spojeného také s různými outdoorovými aktivitami. Přírodní benefity byly vnímány výrazněji ve Skandinávii, nežli v našem případě, na druhou stranu v Krnově více vnímají zeleň jako příležitost trávit volný čas s rodinou, přáteli nebo partnerem/partnerkou. Ostatně silné společenské vazby, společně s životními zkušenostmi a vzpomínkami jedinců na konkrétní místa, byly hlavními důvody, proč byl místům se zelení přisuzován význam. Environmentální významy, jako kvalita vzduchu nebo zmírnění znečišťování, byly v případě finské studie nejméně významné a našimi respondenty v podstatě nezmíněné. Negativní dopady zeleně jsou vnímány u obou studií obdobně. Jednalo se zejména o problém se sníženou úrovní bezpečí a s ním spojeného strachu. Odlišnost byla pouze v intenzitě percipovaného strachu, který je ve skandinávské zemi vnímán méně výrazně. Další odlišností, která zřejmě nenalezne v českém prostředí žádnou paralelu s prostředím Finska, je vytváření stínu porosty, jako jeden z negativních dopadů zeleně. Klimatické podmínky ve Skandinávii jsou odlišné od podmínek v České republice a stín, který je zejména v létě u nás velmi vítán, nemusí být tolik žádoucí v severských zemích.

V porovnání s výzkumem Jim, Chen (2006), který se uskutečnil v čínském Kantonu (*Gunangzhou*), vnímali respondenti množství zeleně v Krnově obecně jako dostatečné, zatímco v Kantonu bylo její množství percipováno jako výrazně nedostatečné. Stejně tak byla rozličně vnímána i dostupnost zeleně od bydliště, což je při porovnání čínského a českého kontextu městského života zřejmě logické. Určitá shoda panovala u převážné spokojenosti s údržbou a managementem zelených ploch, avšak mezi krnovskými občany jsme se setkali v konkrétních případech také s nespokojeností.

Estetická a symbolická stránka zeleně, kterou naši respondenti během rozhovorů zmiňovali, byla také hlavním předmětem výzkumu Dwyer a kol. (1991), kde je podobnost

v otázce percepce zeleně spatřena ve schopnosti zklidnit duši a mysl, stejně tak, jako ve smyslu vnímání symboliky a vztahu ke konkrétním místům, potažmo stromům. Paralela s americkým výzkumem se ukázala být také v případě vnímání samotného stáří stromů a jejich vzezření. Starší a vzrostlejší stromy budí, podle některých dotázaných, pocit majestátnosti, zatímco mladé, nově vysázené stromy mohou zcela změnit ráz místa a také snížit jeho atraktivitu.

Při porovnání výsledků výzkumu s výsledky portálu *Pocitové mapy*, do kterého bylo zapojeno v případě města Krnov 145 respondentů, můžeme zaznamenat také určitou shodu, a to i navzdory tomu, že náš výzkumný vzorek byl mnohem méně početný. Volba míst, které lidé preferují nejvíce, se nijak výrazně neliší, jedná se hlavně o samotný vrch Cvilín, centrum města a také okolí Ježníku a řeky Opavice. Mezi negativně vnímanými místy výrazně vyčnívá okolí ulic Vrchlického, Staré a Libušiny a topofobie je přítomna také v Městském parku u autobusového nádraží a celém jeho okolí, obdobně, jako ve výsledcích naší studie. Lze tedy říci, že názory našich vybraných respondentů mohou do jisté míry reflektovat také názory mnohem početnějšího výzkumného vzorku.

Pokud bereme v potaz ještě další faktory topofobie, tak na rozdíl od komparativní analýzy výzkumů, provedenou Maruthaveeranem a Konijnendijkem (2014), kde se ukázalo, že ženy mnohem více vnímají topofobii míst, než muži, v našem případě takto výrazný rozdíl ve vnímání negativních míst v závislosti na pohlaví respondenta zaznamenán nebyl. Denní doba návštěvy hrála už významnější roli, avšak asi nejvíce se potvrdila právě samotná pověst konkrétního místa, neboli tzv. „park image“, která byla nejvýznamnějším faktorem, proč se lidé zmiňovaným místům vyhýbají.

V této kvalifikační práci byl zmíněn také pojem *topo-ambivalence*, kterému se podrobně věnuje Brisudová a kol. (2020) v případové studii Šternberka. V jejich výzkumu jsou topo-ambivalentní místa chápána jako místa, které část respondentů percipuje pozitivně a jiná část negativně, zatímco tento koncept se v našem případě mírně odlišuje, protože identifikuje ambivalentní význam, přisuzovaný danému místu na úrovni individuálního jedince, který konkrétní místo vnímá jak pozitivně, tak také negativně.

Hlavní nedostatek tohoto výzkumu je sledán především v samotném výzkumném vzorku, který by mohl obsahovat větší množství komunikačních partnerů. Nicméně ve srovnání s kvantitativním výzkumným přístupem, námi zvolený kvalitativní výzkum pomohl detailněji rozkrýt celkový pohled dotázaných na městskou zeleň z mnoha perspektiv.

8 Závěr

V naší bakalářské práci jsme se s pomocí stanovených metod snažili dosáhnout vytyčených cílů a odpovědět na předem definované výzkumné otázky. Snahou tohoto výzkumu bylo zhodnotit význam role míst s dominancí urbánní zeleně pro obyvatele města Krnova a přispět do studia problematiky percepce zeleně v urbánním prostředí.

Po stanovení cíle výzkumu bylo zapotřebí provést odbornou rešerši dostupných sekundárních zdrojů, týkajících se probírané problematiky. Rešeršní základ nám pomohl vytyčit pilíře teoretické a metodologické části práce, kde byla v základní rovině představena problematika městské zeleně, percepce prostoru, ale také metod interpretace výsledků šetření v podobě analýzy kvalitativních dat a mentálního mapování.

Výsledky šetření prokázaly, že městská zeleň je pro krnovské obyvatele velmi významná. V komparaci s ostatními veřejnými místy jasně dominovala a figurovala u všech oslovených respondentů. Důležitým aspektem práce bylo také nalézt odpověď na otázku, jaké stanovisko zaujímají dotázaní k ostatním místům s převahou zelených ploch a jak se vzájemně liší jejich význam. Zde bylo zjištěno, že jednotlivá veřejná zeleň je percipována odlišně a představuje pro obyvatele odlišné významy. Ty byly často spojeny se vzpomínkami na mládí, interakcemi s rodinou nebo přáteli a v některých případech byla důležitým faktorem významu také vzdálenost od místa bydliště respondentů.

Poměrně vysoká shoda panovala v otázce vnímání negativních veřejných míst, ve kterých figurovala, kromě problémových čtvrtí a vyloučené lokality, také městská zeleň v podobě rozlehlého Městského parku v blízkosti centra, kterou negativně vnímala převážná část respondentů.

V otázce časové rytmicity jsme se zaměřili na denní, týdenní a sezónní rytmy návštěv zeleně. Jako nejvhodnější denní doba návštěvy se ukázalo odpoledne, během týdenního rytmu převažoval víkend nad všedními dny a během ročního cyklu mírně převažovala preference teplých měsíců nad celoroční návštěvností. Ryze zimní účelové návštěvy zeleně zaznamenány vůbec nebyly.

Krnov je v celkovém pohledu vnímán svými residenty jako město s dostatečným množstvím zeleně, která je dobře dostupná a až na některé výjimky také poměrně dobře udržovaná. Příměstské lesy a zeleň na periferiích města jsou vedle samotného historického centra nejvýznamnějšími a nejoblíbenějšími veřejnými místy.

Na stávající výzkum by také bylo možné navázat a v oblasti percepce prostoru detailněji prozkoumat větší množství aspektů, které lidé vnímají. Podrobněji by se dala rozebrat například symbolika jednotlivých míst pro místní obyvatele, která byla v naší práci zmíněna spíše okrajově. Stejně tak se v rámci rozšíření stávajícího výzkumu nemusíme zaměřit pouze na samotnou zeleň, ale lze zkoumat percepci i jiných míst, která jsou součástí urbánního prostředí.

9 Summary

The aim of this bachelor thesis was to examine the importance of urban greenery for the inhabitants of the town Krnov.

In the theoretical part, the issues of urban greenery were described, including its basic structuring with emphasis on urban parks and forests. Following by description of the environmental and socio-economic benefits of greenery. The final part of the chapter aims to the phenomena of the perception and identification with urban green spaces and greenery planning.

The methodological part of the thesis describes concepts, such as space and its perception and mental mapping. This is followed by description of the primary data and a content analysis. A separate chapter is also committed to the basic characteristics of the researched area with regard to the development of green spaces in it.

In the practical part of the thesis, it was discovered, that the urban greenery is very important for the inhabitants of Krnov and based on the other public places it had a high representation. The Research was also focused on the perception of topo-phobic and topo-ambivalent places and found out, that the largest city park was one of the most often perceived places in a negative way. Residents also differentially perceived individual green spaces in the city. Social interactions and memories of their youth or distance played a major factor in visiting these places in our case as well.

10 Použité zdroje

10.1 Literární zdroje

BLUCHA, V. (2007): Město mezi dvěma řekami - Krnov: čtení o pozoruhodné historii města zvaného Kyrnow, Jegerdorf, Carnovia, Jägerndorf, Karniów. Krnov: Město Krnov. ISBN 978-80-239-5542-2.

BOWLER, D.E., BUYUNG-ALI, L., KNIGHT, T.M., PULLIN, A.S. (2010): Urban greening to cool towns and cities: A systematic review of the empirical evidence. *Landscape and Urban Planning*, 97(3): 147-155. Doi: 10.1016/j.landurbplan.2010.05.006

BRISUDOVOÁ, L. (2019): Percepce urbánneho priestoru v procese plánovania rozvoja mesta. Príklad mesta Šternberk. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci

BRISUDOVOÁ, L., ŠIMÁČEK, P., ŠERÝ, M. (2020): Mapping topo-ambivalent places for the purposes of strategic planning of urban space. The case of Šternberk, the Czech Republic. *Journal of Maps*, 16(1): 203–209. Doi: 10.1080/17445647.2020.1844087

CUCU, L. A., CIOCĂNEA, C. M., ONOSE, D. A. (2011): Distribution of Urban Green Spaces – an Indicator of Topophobia – Topophilia of Urban Residential Neighborhoods. Case Study of 5th District of Bucharest, Romania. *Forum geografic*, 10(2): 276-286. ISSN 1583-1523. Doi: 10.5775/fg.2067-4635.2011.012.d

DRBOHLAV, D. (1991): Mentální mapa ČSFR: Definice, aplikace, podmíněnost. Sborník České Geografické Společnosti, 1991(3), 163-176.

DUŠKOVÁ, L., ŠAFAŘÍKOVÁ, S. (2014): Kvalitativní metody v rozvoji. Katedra rozvojových studií Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

DWYER, J. F., SCHROEDER, H. W., GOBSTER, P. H. (1991): The significance of urban trees and forests: toward a deeper understanding of values. *Journal of Arboriculture*, 17 (10): 276-284.

DZHAMBOV, A. M., DIMITROVA, D. D. (2014): Urban green spaces' effectiveness as a psychological buffer for the negative health impact of noise pollution: a systematic review. *Noise and Health*, 16(70), 157.

- FAM, D., MOSLEY, E., LOPES, A., MATHIESON, L., MORISON, J., CONNELLAN, G. (2008): Irrigation of urban green spaces: A review of the environmental, social and economic benefits. CRC for Irrigation Futures Technical Report, 4(08).
- GILL, S. E., HANDLEY, J. F., ENNOS, A. R., & PAULEIT, S. (2007): Adapting cities for climate change: the role of the green infrastructure. *Built environment*, 33(1): 115-133.
- GOLLEDGE, R. G., STIMSON, R. J. (1997): *Spatial Behavior: A Geographic Perspective*. New York, Guilford Press.
- GOULD, P., WHITE, R. (1974): *Mental maps*. Harmondsworth: Penguin Books.
- HAALAND, C., VAN DEN BOSCH, C. K. (2015): Challenges and strategies for urban green-space planning in cities undergoing densification: A review. *Urban forestry & urban greening*, 14(4): 760-771.
- HENDL, J. (2005): *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN: 80-7367-040-2
- HYNEK, A., HYNKOVÁ, J. (1979): Prostorová percepce životního prostředí města Boskovice a okolí ve výchově k péči o životní prostředí. *Sborník ČGS*, 84(4): 287–299.
- CHIESURA, A. (2004): The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and urban planning*, 68(1): 129-138.
- JABBAR, M., YUSOFF, M. M., SHAFIE, A. (2021): Assessing the role of urban green spaces for human well-being: a systematic review. *GeoJournal*, 1-19.
- JANSSON, M., FORS, H., LINDGREN, T., WISTRÖM, B. (2013): Perceived personal safety in relation to urban woodland vegetation – A review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 12(2): 127-133.
- JIM, C. Y. (2004): Green-space preservation and allocation for sustainable greening of compact cities. *Cities*, 21(4): 311-320.
- JIM, C. Y., CHEN, W. Y. (2006): Perception and attitude of residents toward urban green spaces in Guangzhou (China). *Environmental management*, 38(3): 338-349.

- JIM, C.Y., CHEN, W.Y. (2008): Assessing the ecosystem service of air pollutant removal by urban trees in Guangzhou (China). *Journal of Environmental Management*, 88 (4): 665-676.
- KABISCH, N., HAASE, D. (2014): Green justice or just green? Provision of urban green spaces in Berlin, Germany. *Landscape and urban planning*, 122 (2014): 129-139. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2013.11.016>.
- KONIJNENDIJK, C. C. (2010): *The forest and the city: the cultural landscape of urban woodland*. [Dordrecht]: Springer. ISBN 978-90-481-7859-9.
- KONIJNENDIJK, C. C., RICARD, R. M., KENNEY, A., RANDRUP, T. B. (2006): Defining urban forestry—A comparative perspective of North America and Europe. *Urban forestry & urban greening*, 4(3-4): 93-103.
- KONOPÁSEK, Z. (2005): Aby myšlení bylo dobře vidět: Nad novou verzí programu Atlas.ti. *Biograf* (37): 49 odst.
- LEE, A. C., MAHESWARAN, R. (2011): The health benefits of urban green spaces: a review of the evidence. *Journal of public health*, 33(2): 212-222.
- LYNCH, K. (1960): *The Image of the City*. Harvard-MIT Joint Center for Urban Studies Series. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- MARUTHAVEERAN, S., KONIJNENDIJK, C. C. (2014): A socio-ecological exploration of fear of crime in urban green spaces—A systematic review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 13(1): 1-18.
- PONDĚLÍČEK, M. (2012): *Zeleň v urbánním prostoru jako indikátor kvality života města*. Doktorská práce, Vysoké učení technické v Brně
- RAKSHANDEHROO, M., YUSOF, M. J. M., ARABI, R., PARVA, M., NOCHIAN, A. (2017): The environmental benefits of urban open green spaces. *Alam Cipta*, 10(1): 10-16.
- SANESI, G., CHIARELLO, F. (2006): Residents and urban green spaces: The case of Bari. *Urban Forestry & Urban Greening*, 4(3-4): 125-134.

- SHUIB, K. B., HASHIM, H., NASIR, N. A. M. (2015): Community participation strategies in planning for urban parks. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 168(2015): 311-320.
- SIWEK, T. (2011): *Percepce geografického prostoru*. Prague, Czech Geographical Society.
- SWANWICK, C., DUNNETT, N., WOOLEY, H. (2003): Nature, role and value of green space in towns and cities: An overview. *Built Environment (1978-2003)*: 94-106.
- ŠIMÁČEK, P., ŠERÝ, M., FIEDOR, D., BRISUDOVIÁ, L. (2020): To fear or not to fear? Exploring the temporality of topophobia in urban environments. *Moravian Geographical Reports*, 28(4): 308–321. Doi: <https://doi.org/10.2478/mgr-2020-0023>
- ŠIMEK, P., ŠIMEK, P. jun., KOVÁŘ, M., RUDOLFOVIÁ, Z., SVOBODOVIÁ, A. (2021): *Strategie zeleně a management údržby ve městě Olomouci*. Uherský Brod, Florart.
- TUAN, Y. F. (1975): Images and mental maps. *Annals of the Association of American Geographers*, 65(2): 205–213.
- TUAN, Y. F. (1977): *Space and place: the perspective of experience*. Minnesota University Press, Minneapolis
- TYRVÄINEN, L. (2001): Economic valuation of urban forest benefits in Finland. *Journal of Environmental Management*, 62(2001): 75–92
- TYRVÄINEN, L., PAULEIT, S., SEELAND, K., VRIES, S. D. (2005): Benefits and uses of urban forests and trees. In *Urban forests and trees (81-114)*. Springer, Berlin, Heidelberg.
- VIRTUDES, A. (2016): Benefits of greenery in contemporary city. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 44(3).
- WILDEMUTH, B. M., ZHANG, Y. (2009): *Unstructured Interviews. Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, CT: Libraries Unlimited. ISBN 9781591585039

10.2 Internetové zdroje

ARCDATA PRAHA (2019): ArcČR® 500 ver. 3.3. ([online], [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

Český statistický úřad (2021): Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2021. Praha. 30. dubna 2021. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112021>.

Český statistický úřad (2021): Veřejná databáze: Krnov (okres Bruntál): [online]. 2021. [cit. 2022-03-22]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__597520#profil31590=page%3Dpozice-profilu%26rqup%3DA%26pvo%3DPU-MOSZV-01%26z%3DT%26f%3DTABULKA%26clsp%3D31590%26katalog%3D31590

CHÁŘOVSKÝ PARK: Krnov. Krnov: Titulní stránka [online]. Copyright ©Krnov [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.krnov.cz/charovsky-park/d-1500>

Krnov – město mezi řekami - Procesní modelování. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2022 Ministerstvo vnitra České republiky. Všechna práva vyhrazena. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/krnov-mesto-mezi-rekami.aspx>

Pocitová mapa Krnova. Pocitové mapy [online]. [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.pocitovemapy.cz/krnov-2016/nahled>

Údržba veřejné zeleně: Krnov. Krnov: Titulní stránka [online]. Copyright ©Krnov [cit. 2022-03-22.]. Dostupné z: <https://www.krnov.cz/udrzba-verejne-zelene/d-3582>

Mapy.cz (2022): Turistická mapa. ©Seznam.cz, a.s. ([online], [cit. 2022-05-01])

Veřejný prostor/Význam parků - Proměny pro města. Proměny pro města | Jak proměnit park či veřejný prostor [online]. Copyright © Nadace Proměny Karla Komárka [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.promenypromesta.cz/cz/verejny-prostor/vyznam-parku.html>

11 Seznam tabulek a obrázků

11.1 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Celkový počet respondentů zapojených do výzkumu, jejich pohlaví, věk, vzdělání a informace, zda se jedná o rodáky (str. 27)

Tabulka č. 2: Subjektivní hodnocení významných veřejných míst podle obyvatel města Krnova a jejich typologie (str. 32)

Tabulka č. 3: Topofobní místa registrovaná obyvateli Krnova, typ místa a jejich četnost (str. 36)

Tabulka č. 4: Topo-ambivalentní místa registrovaná na úrovni jedince, typ místa a četnost respondentů (str. 41)

Tabulka č. 5: Denní rytmy návštěv významných míst zeleně jednotlivých respondentů (str. 47)

Tabulka č. 5: Týdenní rytmy návštěv významných míst zeleně jednotlivých respondentů (str. 48)

Tabulka č. 6: Sezónní rytmy návštěv významných míst zeleně jednotlivých respondentů (str. 49)

11.2 Seznam obrázků

Obr. 1: Administrativní vymezení města Krnov v rámci České republiky a okresů Moravskoslezského kraje (str. 29)

Obr. 2: Vymezení stromového pokryvu v rámci katastrálního území města Krnov (str. 30)

Obr. 3: Cvilínský vrch (str. 33)

Obr. 4: Okolí řeky Opavice (str. 34)

Obr. 5 a 6: Ježnická alej a pohled na město z ježnické rozhledny (str. 34)

Obr. 7: Význam míst podle četnosti volby respondentů v rámci katastrálního území města Krnov (str. 36)

Obr. 8: Rozložení topofobních míst v rámci katastrálního území města Krnov (str. 39)

Obr. 9: Ulice Libušina směrem ke Staré ulici (str. 39)

Obr. 10: Městský park u autobusového nádraží (str. 40)

Obr. 11: Okolí vyloučené lokality ulice Vrchlického (str. 40)

Obr. 12: Nové architektonické prvky v západní části Smetanových sadů (str. 43)

Obr. 13: Zeleň na krnovském Hlavním náměstí (str. 44)

Obr. 14: Pohled na dřevěnou lávku přes jedno z jezírek v Chářovském parku (str. 46)